

Inhoud

Van de voorzitter	98
Van de redactie	98
Verdwaalvogels	100
In gesprek met de nieuwe voorzitter	101
Sier en Zwier	104
Grote belangstelling natuurproject Huizen	106
Plas-dras-voorzieningen Eempolders in 2013	108
Vogels kijken - Vogels kennen	109
Excursie Zouweboezem 11 mei 2013	110
Jong uiltje voor het raam	111
'Scharrelaars' in de Donaudelta	112
Goois vogelen, deel 3	115
Voorjaarsweekend Zuid-Limburg	118
Kolonietelling levert broedparen op van lepelaars	120
Floris en Rob Moolenbeek, een dubbelportret	121
Texel: verslag van de excursie op 18 mei	123
De veldleeuwerik	124
Goudvink broedvogel in de tuin	125
Vogels kijken op Tiengemeten	126
Groen lintje voor Speelbos 't Laer	127
Vogelringstation Oud Valkeveen 1 ^e periode 2013	128
Het voorkomen van de fuut in de westelijke Eempolders	131
De Dutch Bird Fair, het grootste natuurevenement van Nederland!	132
Overzicht ledenmutaties	133
Ontvangen literatuur	134
Bunschoter Wand werd Vebowand Bunschoten	134
Verrassingsexcursie 10 februari	136
Programma	137
De favoriete vogelplek van Alice Kuylman	139
Strip	140

Wat zien ik: p. 99 en 119

Van de voorzitter

Als u dit leest is het broedseizoen alweer grotendeels achter de rug en maken we ons al weer op voor de afronding van de zomer en de start van de overweldigende vogeltrek. Wat hebben we als Vogelwerkgroep weer een bruisend actief voorjaar achter de rug! Mocht u als lezer hier wat van gemist hebben, schroom dan niet om aan te geven dat u ook wel graag wat meer mee wilt doen. Mogelijk zijn er ideeën hebt voor een nieuwe activiteit.

Waarom zou u het niet doen?

Na de zomer zullen - naast de nodige buiten-activiteiten - de meeste van onze binnen-activiteiten in de zogenoemde 'Infoschuur' van het GNR plaatsvinden. Deze leuke ruimte is nu geheel klaar voor gezamenlijk gebruik door de 'groene groepen' van de Gooi en Vechtstreek. We zullen er als Vogelwerkgroep onze

vergaderingen, lezingen, contactavonden en cursussen houden. Ook willen we meer contacten en mogelijke gezamenlijke activiteiten met de andere 'groene groepen' bevorderen. Hier liggen veel kansen om deel te nemen aan deze activiteiten of mogelijk zelfs een groter of kleiner steentje hier zelf aan bij te dragen.

Vogels kijken en beleven is heel leuk, maar om de ervaringen en het enthousiasme met andere vogelliefhebbers te delen en het samen doen, maakt het echt nog veel leuker. Sla dus de pagina's in deze Korhaan open en neem het programma over in de agenda en laat u niet weerhouden om mee te doen.

Piet Spoorenberg

Woensdagmiddag 6 februari namen vertegenwoordigers van zeven organisaties die actief zijn op het gebied van natuur, landschap, duurzaamheid en erfgoed de 'Infoschuur 't Gooi' officieel in gebruik. Namens het Goois Natuurreservaat verrichtte de voorzitter Jaap Bond (tevens gedeputeerde van de provincie Noord-Holland) de 'openingshandeling'.

De infoschuur bevindt zich naast de Natuurbrug Zanderij Crailoo, aan de provinciale weg tussen Bussum en Hilversum.

Tweede van rechts Rien Rense, onze oud-voorzitter

Van de redactie

Voor u ligt het zomernummer van De Korhaan dat deze keer dikker uitvalt dan gewoonlijk. De redactie ontving nogal wat verslagen van excursies en Hans Oosterhout neemt u in de laatste aflevering van Goois Vogelen mee op zijn waarnemingenjacht naar vogels. Wat een geweldige rijkdom aan soorten hebben we hier!

Verder hebben we in dit nummer twee interviews: een met de nieuwe voorzitter Piet Spoorenberg en een dubbelinterview met vader en zoon Moolenbeek. Natuurlijk ontbreken de vaste bijdragen niet van Jan Mooij, Carel de Vink, Paul Keuning en van vele anderen die ook regelmatig kopij aanleveren. Veel dank aan allen die De Korhaan tot een boeiend ledenblad maken.

Tot slot nog een enkele opmerking: denkt u er aan dat we de vogelnamen niet meer met een hoofdletter schrijven? We ontvingen voor dit nummer een paar artikelen waarin de hoofdletters nog werden gebruikt.

Stuurt u foto's als illustratie mee, dan is het noodzakelijk dat u de naam van de vogel vermeldt, evenals die van de fotograaf.

Ik wens u een mooie, zonnige zomer.

Hillie Hepp

Ter ere van onze afgetreden voorzitter Rien Rense organiseert het bestuur op donderdagavond 19 september een lezing in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263, 1215 JV Hilversum met

Hans Dorrestijn

Hans Dorrestijn is behalve cabaretier ook vogelkijker en schrijver. In 2007 kwam zijn boek *Dorrestijns Vogelgids* uit. Hij schrijft over dit boekje:

Vroeger was ik leuk. Toen schreef ik over drank en dronkenschap, over mijn ongelukkige huwelijk, over seks en het gebrek daaraan. Goddank, al die verschrikkingen hebben nu plaatsgemaakt voor iets prettigs. Het bierglas ruimde het veld voor de verrekijker, de kastelein werd vervangen door de ornitholoog, het nachtbraken maakte plaats voor het vroeg uit de veren en de kater werd verslagen door de wintertaling en de appelvink.

Ik ben zelf een soort zangvogel. Met meer cd's op mijn naam dan zelfs de Nachtegaal.

In 2010 verscheen het boekje *Dorrestijns Natuurgids*. Beide boeken gaan eigenlijk over het allerleukste dier van de natuur: de mens. Ook de wanhopige!

Neem vast een voorproefje en kijk op de website: <http://www.hansdorrestijn.nl/oeuvre.html>

De avond is vrij toegankelijk voor leden van de Vogelwerkgroep en hun introducés. Kom op tijd!
Het zou wel eens druk kunnen worden.
Aanvang 20.00 uur.

Wat zien ik ?

Mia Kraal stuurde een stukje uit de Soester Courant met als titel:

De veldleeuwerik zit 100 ballonnen dwars

Honderd jaar militaire luchtvaart zou op de voormalige vliegbasis Soesterberg herdacht worden. De Soester hei is de bakermat waar in 1913 de eerste luchtsprongetjes gemaakt werden. Om dat feit te herdenken zouden op 1 juli 2013 100 heteluchtballonnen opstijgen, een kleurrijk schouwspel! Een ecooloog heeft hier echter een stokje voor gestoken. Hij (of was het een zij?) vermoedde dat de veldleeuwerik in juli nog aan het broeden was. De honderd ballonvaarders uit binnen- en buitenland waren al uitgenodigd, maar om de veldleeuwerik niet te storen, is dit onderdeel van de herdenking afgeblazen.

Van de gekke vind ik dat! Juist vogels op militaire bases worden totaal niet van de leg gebracht, zelfs niet als daar dagelijks met bulderend geweld straaljagers opstijgen. Het wordt pas echt gevaarlijk wanneer zwarte kraaien weggevangen worden, om ze vervolgens op de Veluwe los te laten. Dat is gebeurd op basis Gilze-Rijen. Want hun plek werd door kraaien ingenomen die totaal geen ervaring hadden met het vliegverkeer, zij weken niet uit voor stijgende, of landende straaljagers met ernstige gevolgen voor de vogels, de vliegtuigen en de piloten. Ook op de vliegshow op Volkel, waar op 8 juni alle Europese demoteams optraden, gingen de veldleeuweriken en de torenvalken gewoon door met zingen en bidden.

Paul Keuning

Verdwaalvogels

We hebben allemaal wel eens momenten dat we vogelsoorten tegenkomen op plaatsen waar je ze totaal niet verwacht. Zo'n ontmoeting stemt tot vreugde, maar roept ook vragen op over hoe zo'n soort daar terecht is gekomen. Bekend zijn de waarnemingen van escapes, soorten die gehouden worden en ontsnapt zijn uit volières en andersoortige vogelcollecties.

Halsbandparkiet Foto: Conny Leijdekker

Halsbandparkieten, valkparkieten en tal van andere soorten zijn daar voorbeelden van. Je staat echter wel even raar te kijken, zoals uw scribent overkwam, wanneer je op de top van het ver van de bewoonde wereld liggende Willemsduin aan de oostzijde van Schiermonnikoog opeens een zebrovink in de kijker krijgt. Zou deze vogel afkomstig zijn geweest van het Duitse Waddeneiland Borkum, dat hemelsbreed op een afstand van ongeveer 30 kilometer ligt? Wat de wilde avifauna betreft kunnen soorten op een transportmiddel mee liften en dan echt de weg kwijt raken, zeker wanneer ze op een ander continent terechtkomen. Een bekend voorbeeld hiervan zijn de huiskraaien van Hoek van Holland. Die zijn met een schip dat op weg was naar de haven van Rotterdam ons land binnengekomen. Deze kraaiensoort is standvogel in Azië, maar is o.a. ook ingevoerd in Afrika en Australië. De Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) beschouwt dit geval als een 'ship assisted arrival'. Strandvondsten vallen ook in deze categorie en hiertoe worden ook die van een macaronipinguin en een auerhaan gerekend. Liefhebbers van dwaalgasten kunnen hun hart ophalen in het fraai verzorgde blad Dutch Birding, waarin veel aandacht wordt besteed aan waargenomen dwaalgasten. De

herkomstgebieden kunnen uiteenlopen van Noord-Amerika tot ver in Siberië of Azië. Dwaalgasten zijn vogels die heel zeldzaam voorkomen in een bepaald gebied. Uiteenlopende factoren

kunnen daar leiden tot hun aanwezigheid. Meestal gaat het om het verlaten van het natuurlijke leefgebied door extreme omstandigheden, zoals kou, ziekte, droogte of voedselgebrek. Oriëntatieproblemen spelen ook vaak een belangrijke rol. Daar zijn tal van voorbeelden van. Onder slechte weersomstandigheden wijken soorten nogal eens af van hun koers en komen terecht op vreemde plaatsen, waar zij normaliter niet zouden landen. Zo heeft Nederland vroeger lichtschepen gehad, die op een vaste positie in de Noordzee lagen. Het waren lichtbakens op volle zee, op de plaats waar een eigenlijk een vuurtoren zou moeten staan. Aangetrokken door het licht verlegden vogels hun route en landden op de lichtschepen. Hun lichtafhankelijke navigatiekompas raakte in de war door de verlichting, net als onder andere bij vuurtorens. Bekend zijn de vele gevallen waarbij houtsnippen 'verdwaalden' en in achttertuintjes belandden en maïsakkers met rietgorzen. Wat te denken van een waarneming van een kleine karekiet in een laurierheg? Een zeer vreemde waarneming was die van een korhoender die ooit dood is aangetroffen op het wegdek bij een van de grachten in het centrum van Utrecht. Met een verdwaald vaal stormvogeltje dat bij Nieuw Millingen op de Veluwe probeerde te landen liep het ook slecht af. Deze vogel zag een geasfalteerde weg aan voor een wateroppervlakte en vloog zich te pletter.

Penlijster

In gesprek met de nieuwe voorzitter

'Het moet leuk blijven, ook voor ons.'

Piet Spoorenberg is de nieuwe voorzitter van de Vogelwerkgroep. Wie is hij en wat kunnen we van hem verwachten?

Lenny Langerveld

De oude (rechts) en de nieuwe voorzitter

Je bent dit voorjaar voorzitter van de vogelwerkgroep geworden. Wat vind je daarvan?
Ik wist dat Rien weg zou gaan en ik had helemaal niet de ambitie om voorzitter te worden. Maar ja, wie heeft dat wel, denk ik wel eens. We waren op zoek naar nieuwe bestuursleden en uiteindelijk hebben we Wouter Rohde gevonden die de excursies wel wilde organiseren. Verder had Juun de Boer zich aangemeld. Ik dacht: misschien wil Juun het wel doen, die heeft veel ervaring als bestuurder, maar Juun vond zelf dat hij nog te kort actief was binnen de VWG. Han Westendorp en Paul (welke Pauk van der Poel?) zagen het ook niet zitten en omdat ik al heel lang meedraai en de vereniging goed ken, dacht de rest dat ik wel een goede voorzitter zou zijn en heb ik maar ja gezegd.

Daar gaan je vrije avonden.

Pfff. Ja. Geen idee hoeveel tijd het gaat kosten.

Heb je andere klussen afgestoten?

Ja, ik zit niet meer in het coördinatieteam van de Avifaunagroep. Ik doe nog wel de werkgroep broedvogels met Dirk Prop, maar ik ga niet meer als bestuurslid van Avifauna vergaderingen voorbereiden en dergelijke.

Piet Spoorenberg en Adrie Vermeule

Waar ik ook mee ga stoppen is de adviescommissie van het Dineke Sluijter Vogelfonds. Daar zat ik in namens het bestuur en dat kostte stiekem ook wel de nodige tijd. Ik blijf wel veldwerk doen voor de broedvogelinventarisaties en de watervogeltellingen en blijf actief als excursieleider. Ik wil inhoudelijke dingen namelijk wel blijven doen. Het risico van bestuurswerk is anders dat je geen vogel meer ziet, en dat wil ik echt niet. Ik coördineer al tien jaar een van de gebieden van de broedvogeltellingen, namelijk de Waterleidingplas in Loenen en dat blijf ik doen. Ik onderhoud het contact met Waternet en met de boswachter en ik organiseer het rooster, zorg dat alle pasjes er zijn en dat soort dingen. Zelf loop ik ook zo'n vier à vijf keer per seizoen door het gebied.

Je bent razend actief in de vereniging. Waar doe je het voor?

Zo'n Vogelwerkgroep is een ontzettend mooi verband. Al die mensen die met vogels bezig zijn kunnen dat hier met elkaar delen. Ik heb

eigenlijk de illusie dat dit ook heel belangrijk is voor de bescherming van vogels in Het Gooi. Het feit dat je het organiseert en dat je mensen ergens enthousiast voor krijgt. Onderzoek, het tellen van de broedvogels, de weidevogelgroep, de roofvogelgroep, de ringers, enzovoort, die hun eigen onderzoek hebben, de cursusgroep die mensen in Het Gooi en verre omstreken bewust maakt van vogels. We hoeven allemaal geen topvogelaars te worden, maar het is wel zo dat als je eenmaal een keer naar vogels hebt gekeken of geluisterd, je toch wordt besmet met het virus. De een doet er veel aan en de ander minder, maar toch creëer je er draagvlak mee.

Keek je al naar vogels voordat je lid werd van de Vogelwerkgroep?

Ik kom uit een gezin met acht kinderen; ik was de vijfde. Mijn vader werkte bij Philips en wij woonden in een dorp onder Eindhoven. Ik denk wel dat ik mijn liefde voor de natuur van mijn vader heb. Hij hield ervan om de hei op te gaan en dan ging ik met hem mee. Ik herinner me mooie zomeravonden, toen daar nog wulpen broedden. Ik weet niet of je het geluid van baltsende wulpen kent, maar dat is zo bijzonder. Dat vergeet ik nooit meer. Ik was graag buiten. Met vriendjes de straat op, dolk om, stok erbij en brood mee voor de hele dag. Dan gingen we gewoon weg. Wandelen in de natuur, eksternesten uithalen of kraaiennesten. Van alles bekijken en beleven. Dan krijg je wel een bepaald gevoel voor de natuur.

Ging het je vooral om de vogels of ook om de planten?

Ik heb veel aan planten gedaan, maar het is echt begonnen met vogels. In Eersel op de middelbare school hadden we biologies. Er was een soort jeugdorganisatie voor natuurstudie en daar kwam een jongen een praatje over houden. Mij leek het wel wat, en toen heb ik samen met een vriend van mij maar meteen een plaatselijke afdeling opgezet. Binnen de kortste keren hadden we een groepje van vijftientig mensen van de middelbare school. We deden ook excursies. Dat wil zeggen dat we op zondagochtend om acht uur gingen fietsen. We wisten van niets, maar we hadden verrekijkers en een boekje. Soms kwam er een ervaren excursieleider uit Eindhoven langs. We begonnen met vogels en later gingen we op paaskampen en zomerkampen ook plantjes kijken.

Heb je van de natuur ook je beroep gemaakt?

Ik heb in Wageningen Plantenziektenkunde gestudeerd. Toegepaste biologie, dus. Nu werk ik bij een organisatie die onderzoek doet aan landbouwgewassen. Het is een praktijkgerichte organisatie, onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum. Ik ben hoofd van een groep die zich bezighoudt met gewasbescherming en met internationale projecten. Dat is een pittige baan. Maar dat vind ik in dit bestuur toch wel heel bijzonder. Het zijn bijna allemaal mensen met een zware baan. Ik vind dat wel opvallend. Dat de mensen die het toch al heel druk hebben, zoveel doen.

Niet iedereen wil zich zo vastleggen?

Ik denk dat het een misvatting is van bestuurswerk dat je dan niet meer vrij bent, want dan zou het niet goed zijn. Vind je dat je er altijd voor iedereen moet zijn, of zeg je nee, beste leden, jullie hebben je eigen verantwoordelijkheid, jullie moeten je eigen problemen oplossen. Voor ons is het onvermijdelijk dat we zeggen: hoe kunnen we dit met zo min mogelijk energie doen? Dat betekent ook dat we alert moeten zijn op mensen die eindeloos werk naar het bestuur (door)schuiven, of voor mensen die gaan zitten zeuren en zaniken. Dat gaan we natuurlijk wel meemaken, maar we hebben allemaal ook wel beroepsmatig geleerd hoe we daar mee om moeten gaan. Het moet leuk blijven, ook voor ons.

Dat is een mooie voorzet voor je voorzitterschap...

Ik denk dat we twee dingen moeten doen als bestuur. Ten eerste de verbindingen stimuleren tussen de verschillende groepen. Nu opereert iedereen nogal eens vanaf z'n eigen eilandje.

Begrijpelijk, want de trekkers van de groepen hebben het vaak al behoorlijk druk. Het zou leuk zijn om te bevorderen dat er meer interactie komt, zodat bijvoorbeeld de excursiegroep iets voor de cursusgroep kan betekenen, de roofvogelgroep iets voor de excursiegroep, enz. Op die manier versterk en stimuleer je elkaar. Ten tweede willen we mensen stimuleren om actief te worden. Mensen zijn terughoudend om iets toe te zeggen, want ze denken dat ze er dan tot in lengte van dagen aan vast zitten. Zo moet het niet zijn. Je kunt ook eens in de vijf maanden helpen met koffie zetten, of eens in de vier maanden een klus doen voor de club.

Wat als je actief bent geweest, wilt stoppen en geen opvolger kan vinden?

Nou ja, dan maar niet. Zo redeneer ik dan. En dan zul je zien, dan gebeurt er toch altijd wel iets. Iemand die ergens aan begint moet in alle vrijheid hier ook mee kunnen stoppen.

Over een eigen accommodatie hoeft je je geen zorgen meer te maken, die hebben we nu: De Gooise natuurschuur.

Ja, dat is perfect. Al komt er natuurlijk wel van alles bij kijken. Je moet zorgen dat er mensen zijn om de deur open te maken, de sleutel te beheren, schoon te maken... en dat moet ook allemaal worden georganiseerd. Dat is natuurlijk wel heel wat anders dan wanneer je in de Bethlehemkerk een avond reserveert en de koster heeft alles klaar staan en ruimt na afloop op. We zijn bezig om mensen te zoeken die dit willen doen. Eén bestuurslid gaat in het stuurgroupje zitten om alle hoofdlijnen af te stemmen en er komt een soort uitvoerend punt waar wordt gepraat over koffie, koffiezetapparaten en al die praktische dingen die moeten worden geregeld. Als je met tien groepen in zo'n ruimte zit, heb je een hele beheersfunctie erom heen en dat is nog wel een uitdaging.

Zie je nog meer taken weggelegd voor de komende bestuursperiode?

Ik zou het zelf heel leuk vinden, als we als Vogelwerkgroep wat méér naar buiten zouden treden.

Waarom?

Ik denk vooral: om meer mensen het belang van vogels bij te brengen en het leuke van vogels, want dan worden die vogels meer

beschermd en beter verzorgd. Artikelen schrijven voor de Gooi- en Eemlander over wat we allemaal doen, maar ook openbare excursies organiseren voor belangstellenden. Wij hebben onze eigen vogel van het jaar, maar dat communiceren we helemaal niet naar buiten de verenigingen dat was eigenlijk wel ooit het idee. We missen duidelijk nog steeds een bestuurslid die communicatie in zijn pakket heeft. Ik wil kijken of ik een groepje kan vormen van mensen die het leuk vinden om zich hiermee bezig te houden. Als je tegen elkaar aanpraat, is het meteen een stuk leuker en inspirerender. En dan om de beurt zo nu en dan een stukje schrijven, bijvoorbeeld.

Laten we eindigen bij de vogels, waar het jou uiteindelijk toch allemaal om begonnen is. Wat was een bijzonder vogelmoment in de afgelopen jaren?

Daar heb ik er zo veel van! Laatst nog. Dat was in de Camargue. Daar waren we dit voorjaar met een groepje. En dan stonden we daar, bij een heel groot zoetwatermoeras, een enorm rietmoeras. Wij zaten in een oud klooster in een dorpje dat tegen het moeras aan lag. En dan sta je op een bruggetje, 's avonds... overal vogels. Purperreigers, zilverreigers, ibissen, kiekendieven, koereigers, rietvogels. Het ging maar door. En toen werd het donker en ging een enorm boomkikkerkoor aan de gang. Niet een of twee, nee duizenden. Oh, heerlijk. Dat zijn echt topmomenten en die heb ik wel vaker hoor.

Sier en Zwier

Voor ons zijn sierelementen geweldige hulpmiddelen om een vogelsoort op naam te brengen. De waaierkuif van een hop, de zwarte ‘stropdas’ van de koolmees, de roestrode staartpennen van de zwarte en gekraagde roodstaart bijvoorbeeld. Bij twijfel kan de vleugelspiegel van een eendenwifje ons helpen om onderscheid te maken tussen die soorten waarvan de vrouwtjes veel op elkaar lijken. Het minikuifje van een vrouwelijke kuifeend maakt verwarring met een vrouw topper evenzeer onnodig als twijfel bij het onderscheid tussen een kuif- of pimpelmees. Handig voor ons! Maar het is lastiger om te bepalen wat het nut van extra opsmuk is voor de vogel zelf.

Carel de Vink

Voor een flink deel van de vogels lijkt zo’n sierelement een belangrijk hulpmiddel om te imponeren. Een indringer die geconfronteerd wordt met de opgezette kruinveertjes van een pimpelmees weet onmiddellijk waar hij aan toe is. Naast geluid (territoriumroep en zang) en dreigen (denk aan de opgezette vleugels van meerkoet en knobbelzwaan), markeringsvluchten (havik, nachtzwaluw) en heuse aanvallen (sterns, meeuwen e.d.), is het tentoonspreiden van opvallende details in het verenkleed (of, zoals bij de kalkoen, de washuid) blijkbaar zeer effectief.

Bij het werven van een partner spelen sierlijke extra’s ook vaak een duidelijke rol. Niet altijd zijn ze zo overduidelijk aanwezig als de ‘staart’ van een pauw. Om maar te zwijgen over de tropische pracht van de paradijsvogelmantjes. Meer bescheiden voorbeelden zijn in ons land te vinden: bijvoorbeeld de eerder genoemde staart waarmee man gekraagde roodstaart probeert om een vrouwtje naar een geschikte broedholte te lokken. Een eiderman blaast zijn zalmkleurige krop bol tijdens de balts. Korhanen, kemphanen en andere toernooiridders maken er een hele show van. Uitdagingen als ‘beat the best’ en ‘so you think you can dance’ nemen die soorten heel serieus. Vreemd genoeg voeren zilverreigers een soort baltsdans op met een potentiële partner, die over evenveel sierveren beschikt, zonder daar uitvoerig mee te pronken. Tenminste in mensenogen...

Ook niet alle kuifdragers lijken hun extraatjes nadrukkelijk te gebruiken om een seizoenliefde mee te verwerven. De balts van lepelaar en kuifeend lijkt voor ons nauwelijks gepaard te gaan met veel vertoon van de kopveren. Hoe anders is dat bij de gewone fuut, die het

pronken combineert met een prachtig ritueel, waarbij beide partners alles uit de kast lijken te halen!

Fuut

Foto: Roelof Molenaar

Imponeert een kievit zijn dame met z’n kuif? Hoe een kuifdrager als de kuifleeuwerik? Het lijkt meer of heel andere zaken indruk moeten maken. De buitende vlucht van de kievit en het tonen van de oranje onderstaart. De zang en korte zangvluchten van genoemde leeuwerik. Bij ons is het helaas niet mogelijk om te bestuderen welke rol de bonte snavel, maar ook de rode iris speelt bij de paarvorming van papegaauiduikers.

Heeft de rode kruin van de meeste spechten een rol van betekenis? Of is deze maar toegift? Frappant is dat jonge grote bonte spechten veel meer rood aan hun kop hebben dan de oudervogels. Dat sluit, althans voor een deel, het wervende belang ervan uit. Voor de vogelgidsjes is het handig dat goudhaan en vuurgoudhaan kleine verschillen in koptekening kennen. Het verschijnsel dat bij beide soorten de mannetjes een feller gekleurde kruinstreep hebben, is een aanwijzing dat het functioneel is bij de paarvorming. Toch krijg je bij deze vogeltjes de indruk dat de invloed van zang

groter is dan het pronken met een paar veertjes. Is dat ook het geval bij de kuifmees? Het heeft wel de schijn...

We hebben het over kleine elementen. Niet over grote verschillen in kled of bouw tussen man vogel en zijn vrouwtje (wat seksuele dimorfie* genoemd wordt). Vaak hebben beide geslachten gelijke extra's. Neem een roodborst. De orangerode borst speelt, zo lijkt het, vooral een rol bij het buitensluiten van indringers. Zowel bij de verdediging van het broedterritorium als het winterse privéterrein. Voor ons is het verschil tussen man en vrouw in het veld niet te zien. Dat geldt ook in grote mate voor gaai en pestvogel. Beide soorten beschikken over een scala aan sierlijke bijzonderheden. Allebei hebben min of meer een kuif en een uitzonderlijk getekende vleugel. Gaaien hebben een zwarte baardstreep. De pestvogel beschikt over een zwart maskertje en een gitzwarte keel. Opvallend bij de pestvogel zijn de rode lakpuntjes op de vleugels. Zowel bij man als vrouw en ook al bij de jongen. Minder opvallend, maar even mysterieus zijn de uitgewaaierde blauwzwarte handpennen van de appelvink. Prachtig om te zien (als je de kans krijgt) en ongetwijfeld niet zonder functie. Het is toch wel opvallend dat de

meeste vogelboeken volstaan met het opsommen van soortkenmerken, zonder in te gaan op de functie van wenkbrauw- en teugelstrepen, keelvlekken, maskers, vleugeltekening en andere kenmerkende details. Kragen en andere bij de sekse horende verschijnselen worden toegeschreven aan hun belang voor de paarvorming. Vaak ondersteund door het feit dat er sprake is van een kleurrijk zomer- en een eenvoudig winterkleed. Wat wel meermalen terug te vinden is in vogelboeken is het verschijnsel dat nestjongen gele mondhoeken hebben: alsof deze de voederdrang van de ouders moeten stimuleren en hun de weg moeten wijzen, wáár het voedsel ingestopt dient te worden. Kort na het uitvliegen verdwijnen deze 'gidsvlekken'. Het jong wordt geacht zijn eigen voedsel te kunnen verzamelen.

De vraag blijft wat het 'nut' is van bij beide geslachten aanwezige blauwe vleugelvlekken, rode lakveertjes, verlengde staartveren, de kopknobbels van purperkoeten, witte onderstaart van waterhoentjes, enzovoort. Speling van de natuur? Speelsheid van de Schepper? Evolutionaire eigenaardigheid? Er valt nog heel wat te ontdekken in de vogelwereld.

*Seksuele dimorfie (*sexus* = geslacht; *di* = twee; *morphe* = vorm, gedaante) of geslachtsdimorfie is het verschil in uiterlijk tussen mannetjes en vrouwtjes bij dezelfde diersoort. (Wikipedia)

Grote belangstelling natuurproject Huizen

Jelle Harder

Zaterdag 11 mei was de eerste grote dag om het natuurproject op de RWZI (rioolwaterzuivingsinstallatie) in Huizen aan het publiek te kunnen tonen. Op de georganiseerde open middag kon het publiek het terrein op om alles met eigen ogen te aanschouwen. Het bezoek stond ook in het teken van de Nationale Vogelweek, georganiseerd door Vogelbescherming Nederland (VBN) en Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Op de site van VBN stonden alle ruim 250 activiteiten van deze week aangekondigd en was er een mogelijkheid je aan te melden, maar noodzakelijk was dat niet. Via persberichten over het natuurproject was de regio geïnformeerd. De aanmeldingen via VBN voor de rondleidingen bereikte op zaterdagmorgen het aantal van 30. Een mooi getal waar je best tevreden mee zou kunnen zijn. Aan het begin van de middag was het echter zwaar bewolkt en het regende een beetje. Wat zou dat betekenen voor de publieke belangstelling? Zouden er mensen wegblijven? De planning was om drie rondleidingen te houden, om 13.30, 14.30 en 15.30 uur, met daaraan voorafgaand een PowerPoint presentatie en een film over de oeverwaluw-wand.

Het publiek komt en komt en komt...

Drie kwartier voor de eerste rondleiding staan er al een paar mensen voor het toegangshek te wachten. Ze worden een poosje later door Wolter Ligter, medewerker van Waternet, maar vast naar binnen gelaten. Dan kunnen ze schuilen voor de regen, die gelukkig minder wordt.

Ondertussen waren we met enkele vrijwilligers, die deze middag voor de begeleiding zorgden, de looproute voor het publiek aan het verkennen. Teruggekomen bij het dienstgebouw naast de ingang van de RWZI, was de verbazing heel groot. Er stond inmiddels een grote groep mensen te wachten, niet minder dan 53 personen! We waren zeer aangenaam verrast.

De groep ging eerst het dienstgebouw in waar in de kelder 20 stoelen klaar stonden. In allerijl werd dat aantal stoelen uitgebreid. Daarna kon de PowerPointpresentatie beginnen. Hiermee werd in vogelvucht duidelijk gemaakt wat er allemaal komt kijken om zo'n uitgebreid

project voor elkaar te krijgen. Toegelicht werd hoe de bouw van de vleermuiskelder is verlopen en in welke fasen. De ijzige weersomstandigheden in februari waren daarbij een extra moeilijkheid.

Vervolgens werd stilgestaan bij de bouw en plaatsing van de experimentele nestkast voor de ijsvogels. Experimenteel omdat de nestgang op circa 260 cm boven het wateroppervlak zit (normaal circa 60 cm). Ook de poging om de grote gele kwikstaart hier aan het broeden te krijgen door nestkasten bij het stromende water op te hangen werd uitgelegd.

Primeur

Daarna was er een 'wereldprimeur'. De bouw van de kunstwand voor oeverwaluwen is op film vastgelegd. Het draaiboek was zo opgesteld en uitgevoerd dat een instructiefilm is ontstaan. Deze film geeft de stappen aan die genomen moeten worden bij de bouw van een betonnen kunstwand. Binnenkort is de film via internet voor iedereen te downloaden. Doel hiervan is voor andere plannenmakers, vrijwilligers en professionals, een leidraad te zijn. Gedetailleerde informatie hierover vind je namelijk niet in de literatuur of op internet. De film duurt negen minuten.

Oeverwaluwwand

Na deze presentaties ging de groep naar buiten, de resultaten in het echt bekijken. Bij de eerste rondleiding was er wat verwarring door de grootte van de groep. Waar ga je eerst kijken, bij de oeverwaluwwand, de vleermuiskelder, huiswaluwtil, insectenhotel of toch maar de ijsvogelnestkast?

Bij de tweede en derde groep was dat door de inzet van de rondleiders uitstekend geregeld, ieder deed zijn of haar verhaal bij een onderdeel, of leidde een groepje mensen rond.

Een van de prangende vragen was natuurlijk hebben de oeverwaluwen de nieuwe nestplaatsen al gevonden? Op 8 mei werden de eerste drie oeverwaluwen voor de wand gezien en eerder was al vastgesteld dat er zwaluwen met wat graafpogingen waren bezig geweest. Ook op 11 mei was het duidelijk dat die ochtend een andere nestplek was aangepikt. En de ijsvogel? De ijsvogels laten het tot nu toe afweten. Wellicht omdat er maar enkele paartjes in de regio aanwezig zijn.

Resultaten

Nadat we na afloop allemaal van onze verbazing bekomen waren, werd vastgesteld dat er bij de eerste groep 53 mensen aanwezig waren, bij de tweede 45 personen en bij de derde groep nog eens 37 belangstellenden. In totaal dus 135 bezoekers voor het natuurproject! De PowerPoint en de instructiefilm werden hoog gewaardeerd wat steeds met een groot applaus werd ondersteund. De 150 neergelegde tijdschriften en 'Startkaarten vogels kijken' van VBN zijn allemaal door het publiek meegenomen.

Van bezoekers opgevangen opmerkingen: "Geweldig die film over de zwaluwwand", "Deze rondleiding zou je ieder jaar een keer moeten doen", "Ik wist niet dat je zoveel voor de natuur kunt doen", "Wat veel soorten vogels kun je hier zien, wat een verrassende natuur". Dat laatste klopt zeker, tussen de bedrijven door kwamen we gemakkelijk aan 40 soorten vogels op en rond het terrein. Alles bij elkaar mooie propaganda voor de natuur en natuurbescherming.

»

Dank

Deze middag is er veel ondersteuning geweest van Mieke Pieren-Olijhoek, Martina Evers, Anja Schuitema, Peter Jansen, Dick Jonkers, Bertus van den Brink en Engbert van Oort. Een speciaal woord van dank is er voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en het

bedrijf Waternet voor de toestemming en medewerking aan deze open middag. In het bijzonder mijn dank aan Wolter Ligter die voor een uitstekende begeleiding namens Waternet zorgde.

Foto 's: Anja Schuitema

Het natuurproject heeft als doel de leefomstandigheden voor diverse diersoorten te verbeteren. Zo is er nestgelegenheid gekomen voor oeverzwaluwen, ijsvogels en grote gele kwikstaarten. Voor diverse soorten vleermuizen, padden, kikkers en salamanders is een kelder als winterverblijf gebouwd. De solitaire metselbijen vinden in het insectenhotel plekken om te nestelen. Ook vlinders en lieveheersbeestjes kunnen er in verblijven. De nectar en het stuifmeel voor de insecten is straks te vinden op de bloemrijke helling en omgeving van de zwaluwwand. Maaisel van de veldjes wordt in het najaar verwerkt tot een broeihoop voor de ringslangen die er hun eieren in leggen. Dankzij niet minder dan vijftien sponsors en meer dan twintig vrijwilligers is dit unieke project gerealiseerd. Waterschap Amstel, Gooi en Vecht gaf alle medewerking en de gemeente Huizen verleende veel hand- en spandiensten. Deze beide organisaties en dertien andere sponsors zorgden voor de nodige financiën. Initiatiefnemers van het project zijn Landschap Noord-Holland en de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken; projectleider was Jelle Harder.

Plas-dras-voorzieningen Eempolders in 2013

In 2011 en 2012 is er als proef in sloten en greppels bij een aantal agrarische bedrijven - die meedoen aan weidevogelbescherming- het waterpeil verhoogd, waardoor een gebiedje optimaal werd voor het foerageren van grutto's, tureluurs, eendensoorten etc. De boeren moesten daarvoor tijdelijk dammen maken en met een pomp het water op peil houden. Dit onder begeleiding van Vogelbescherming Nederland. Het bleek effectief te zijn.

Gert Bieshaar & Frits During*

Dit jaar werd door Ark & Eemlandschap de mogelijkheid gecreëerd dat boeren op grotere schaal hieraan konden deelnemen. In de Westelijke Eempolders hebben nu een 5-tal boeren meegedaan. De boeren hebben extra kosten: zoals het huren van pompen, ze verliezen stukken die niet gelijk met de rest kunnen worden gemaaid en bovendien moeten ze flinke stroken later maaien.

Er is een pot gevormd waaruit een tegemoetkoming aan de boeren kan worden betaald: " sponsors " zijn er, o.a. de Gemeente Eemnes en uit de pot van de overschotten van de vergoedingen, die de Weidevogelbescherming van de boeren ontvangen ter bestrijding van onze kosten, zal ook een substantieel deel door ons worden bijgedragen. Vooral in de komende jaren zal het moeilijker worden het benodigde geld bij elkaar te krijgen.

We hebben een rare winter gehad en het voorjaar is ook ontmoedigend. Erg droog, de vogels konden niet in de grond komen en de gecreëerde plas-dras stukjes waren steeds propvol foeragerende vogels. De situatie dit voorjaar is niet maatgevend, maar het heeft in ieder geval alvast goed gewerkt. De boeren hebben ook met verbazing gezien wat een aantrekkingskracht deze voorzieningen voor vogels hebben. Daarbij zijn greppels het meest effectief.

We denken overigens, dat het een rampzalig weidevogeljaar wordt door het weer: eerst koud en droog, nu koud en nat, van de rondlopende pullen zullen velen het niet redden.

* Coördinatoren van de Weidevogelbeschermingsgroep Westelijk Eemgebied

Vogels kijken - Vogels kennen

Cursusprogramma najaar 2013

Lezingen

1 oktober	Opening Wat komt er kijken bij vogels kijken Vogels dichtbij huis	Conny Leijdekker Guus van der Poel Mieke Pieren-Olijhoek
8 oktober	Vogeltrek, even op en neer naar...? <i>Pauze: Boekverkoop</i> Park en Bos	Guus van der Poel Hade Rijvers Bertus van den Brink
15 oktober	Veren en Rui Vogels op het water	Bertus van den Brink Roel Huizenga
22 oktober	Hei en Bosrand IJsvogel	Paul van der Poel Jelle Harder
29 oktober	Vogels om het water Roofvogels	Roel Huizenga Paul van der Poel
5 november	Symfonie in zwart en wit Vogelquiz (wijzigingen voorbehouden)	Paul van der Poel Roel Huizenga

Excursies

Zaterdag 12 oktober	Boekesteijn <i>Vertretpunt: P-terrein Boekesteijn Noordereinde 54, 1243 JJ 's- Graveland</i>
Zondag 20 oktober	Gooimeerkust <i>Vertretpunt: P-terrein Kalkovens Havenstraat 311, 1271 GD Huizen</i>
Zaterdag 26 oktober	Heide- en Bosgebied de Stulp <i>Vertretpunt: P-terrein dagrecreatieterrein Drakestein Zevenlindenweg, 3749 AR Lage Vuursche</i>
Zondag 3 november	Oostvaardersplassen* <i>Vertretpunt: P-terrein carpoolplaats Muiderberg Coördinaten: 52° 19' 22.05" N 5° 07' 46.93" E</i>

Extra excursie buiten cursus om:

Zaterdag 16 november	Vogelhospitaal Naarden ** <i>Adres: Burgemeester Visserlaan 1, 1411 BR Naarden</i>
----------------------	--

- Plattegronden zitten in de cursusmap
- Alle excursies beginnen om 20.00 uur, duren ongeveer 3 uur en gaan in principe altijd door.
- Aan- of afmelden voor de excursies is niet nodig.
- Opgeven: cursussen@vwggooi.nl

* De excursie naar de Oostvaardersplassen duurt ongeveer tot 14.00 uur.

** Deze excursie is van 's middags van 14.00 tot 17.00 uur

Excursie Zouweboezem 11 mei 2013

Op 11 mei 's ochtends om 6.00 uur had een klein gezelschap zich verzameld bij station Bussum Zuid. Martijn was met de brommer uit Amsterdam gekomen en had er al een hele rit op zitten. De Zouweboezem stond op het programma en met twee auto's vertrokken we richting Lexmond. Er hing spanning in de lucht. Dat leverde in ieder geval een prachtige zonsopkomst.

Wobbe Kijlstra

Bij de Zouweboezem werden we verwelkomd door twee jagende bruine kiekendieven. Man en vrouw achter elkaar. 'Kijk' riep Bertus, 'nu kun je goed het verschil zien tussen man en vrouw. De man met scherp afgetekende vleugelpunten en vrouw met gele pet'. Onze oren trokken de aandacht. Verderop, boven het weiland schetterde een groep zwarte sterns, van links naar rechts, van boven naar beneden, prachtig om naar te kijken. Verderop waren vlotjes uitgelegd. Voor de vogelgraaf of voor de zwarte stern, wie zal het zeggen. De sporen van de fotografen waren in ieder geval duidelijk herkenbaar. Het is een wonderlijk gebied. Nog geen 10 minuten onderweg en de soorten buitelen over elkaar heen. Er was geen aandacht voor de dreiging van boven. Zelfs de rietzangers deden hun best de ochtendstond een vrolijk geluid mee te geven. Op het water veel krakeenden en ook wintertalingen, zelfs nog een smient. Zou deze verdwaald zijn of heeft deze de Zouweboezem als domicilie gekozen. Uit de meegenomen boeken blijkt dat een broedende smient wel een bijzonderheid zou zijn. Afijn, Canadese ganzen, een lepelaar en de eerste purperreigers, waarschijnlijk op weg naar hun foerageergebieden, trekken de aandacht. In de verte klinkt een koekoek. Met een beetje mazzel komen we die nog tegen. Het moerasgebied heeft zich inmiddels verruild voor graslanden. Een verandering van biotoop betekent verandering van vogels. De Kievit, tureluur, scholekster en grutto laten van zich horen. De bruine kiekendieven zeilen boven het grasland op zoek naar een prooi. Het is grappig te zien hoe deze roofvogels zich laten verjagen door de weidevogels. De koekoek blijft roepen en even later zien we hem zitten, majestueus in een boom. Bertus ziet dat hij een grote rups in zijn bek heeft en vertelt over de bijzondere vlucht van de koekoek. In de vlucht komen de vleugels nooit boven de schouders uit. Het lijkt net alsof de

vleugelslag altijd omlaag is. Haast op commando laat de koekoek dit in de praktijk zien om weer in de boom neer te strijken. De hemel moet gedacht hebben 'als jullie geen oog hebben voor mijn dreiging, dan open ik de sluizen'. We zijn niet van suiker en er staat nog meer op programma. In het grasland staan veel struikjes, meidoorns en bramen. Bovendien moeten we in ieder geval de plek zien waar Antje eerder deze week een bever heeft gespot. Met goede moed trekken we verder. De vogels (en bever) houden het wel voor gezien. Zingen in de regen doe je maar in de film. Een grasmus laat zich nog verleiden door wat lokgeluidjes. Als hij in de gaten heeft dat wij het zijn, trekt hij zich snel terug in de struiken. Voor ons een teken de auto's op te zoeken. Antje vraagt ons nog even in Bussum - Zuid te verzamelen en heeft een bijzondere terugweg in gedachten. Via Vinkeveen en de componistenbuurt in Hilversum komen we weer terug op station Bussum - Zuid. Het hing al in de lucht. Nu kwam het hoge woord eruit.

Bertus van den Brink (midden)

Dit was de laatste excursie van Bertus, 'als excursieleider' vertelt hij er meteen achter aan. We staan niet op het voetbalveld en dus klinkt er geen "Bertus, bedankt". Twintig jaar excursies, wie durft z'n vinger op te steken dat

hij of zij niets van Bertus heeft geleerd. Ik in ieder geval niet. Ook deze keer naar de Zouweboezem is het enthousiasme en vanzelfsprekendheid waarmee Bertus vertelt, even aanstekelijk als waarschijnlijk twintig

jaar geleden. Gelukkig blijft Bertus nog volop actief binnen de vereniging en vooral voor de vogels. Dit maakt de 'dank' voor de vele excursies niet minder. Hier past maar één woord: HULDE!.

Jong uiltje voor het raam

Helen Goote,

Toen Harry de Rooij half maart de uilenkast in mijn tuin controleerde bleek de kast leeg. Eerdere jaren hadden bosuilen deze kast wel gekozen om een gezinnetje in groot te brengen, maar of de uilen hier alsnog zouden gaan broeden was zeer ongewis. Harry wist te vertellen dat er dit jaar sowieso maar weinig bosuilen zouden zijn die tot broeden komen. Hij zei meer dan zestig bosuilenkasten gecontroleerd te hebben en slechts in een paar gevallen werden er eieren aangetroffen. Een gebrek aan voldoende muizen maar mogelijk ook het rare, veel te koude voorjaar zouden oorzaak kunnen zijn dat bosuilen in 2013 niet tot broeden komen.

Hoe groot was de verrassing daarom toen vorige week dinsdag 21 mei bij een buurman verderop, die ook een broedkast voor bosuilen in zijn tuin heeft hangen, zomaar twee jonge bosuiltjes de uilenkast uitkwamen! Hij kon zijn ogen niet geloven, twee grijze donsballietjes die in een mum van tijd het hok verlieten en een tel later op de grond onder de rododendron zaten. Wat een feest!

Na een poosje verlieten de kleintjes deze tuin, al lopen en fladderend belandden ze in de tuin van een andere buur van mij. In de avond, tegen schemer, kreeg ik hierover een telefoontje van mijn buurvrouw die opgewonden vertelde dat er bij hun voor het raam een klein uiltje zat! Onverstoorbaar keek het jonkie bij hen naar binnen en bleef zelfs rustig zitten toen hij druk door de familie bewonderd en gefotografeerd werd.

Mijn buurvrouw was er vol van natuurlijk,

maar ze wist ook even niet wat te doen, zo'n jong uiltje alleen voor het raam...! Ze had de dierenam

balance hierover geraadpleegd maar die vond het onnodig te komen. Gelukkig maar, want dit jong werd vast nauwlettend in de gaten gehouden door zijn ouders en zou gewoon door hen gevoerd worden. Mijn buurvrouw was hier opgelucht over; ze kon dit kleintje buiten in het raam met een gerust hart de nacht laten ingaan.

Hierna is het ook goed blijven gaan. De dagen erna zaten de juveniele uiltjes, inclusief hun ouders, in de bomen voor mijn huis. Gisteravond, 27 mei, toen de avond viel en het donker was hoorde ik de jonge uiltjes weer roepen, waarna een zacht oehoe klonk van vader of moeder. Ze maken het goed en laten we hopen dat deze twee juweeltjes van uiltjes zullen uitgroeien tot sterke, volwassen bosuilen.

Foto's: buurvrouw van Helen

'Scharrelaars' in de Donaudelta

Het is elk jaar weer lastig een bestemming te kiezen waar we met de buitenlandreis naar toe gaan. Dit jaar zijn we op het idee gebracht door onze beste vrienden... de vogels. Vorig jaar waren we in Bulgarije en daar zagen we grote groepen pelikanen, ibissen en ooievaars overvliegen. Waar vlogen die heen? Volgens onze Bulgaarse gidsen gingen die allemaal naar de Donau-Delta. Het was duidelijk: "Wij gaan ook naar de Donau-Delta".

Evert Constandse & Bertus van den Brink

Scharrelaar

Na drieduizend kilometer mondt de Donau uit in drie hoofdstromen in de Zwarte Zee. Het deltagebied is een gelijkbenige driehoek met zijden van 120 km en een oppervlakte van 3000 km²; je kunt je er alleen per schip verplaatsen. Behalve de hoofdstromen zijn er zijriviertjes, natuurlijke kanaaltjes, kreken, dwarsverbindingen en verder rietvelden, moerasgebieden en, wat wij 'legakkers' zouden noemen. Er is nauwelijks bewoning; alleen wat nederzettingen van zoetwatervissers op de legakkers. Er komen maar liefst vijf vogeltrekroutes samen, zodat er een uniek en rijk vogelgebied is ontstaan.

Zo simpel als het was om te besluiten naar de Donaudelta te gaan, zo ingewikkeld was de voorbereiding. We hadden geen lokaal contact en je kunt er alleen met (kostbare) lijnvluchten komen. Uiteindelijk kregen we van onze Bulgaarse vrienden de naam Mihai Baciú door. Wij wilden allerlei details bespreken en weten, maar Mihai antwoordde 'geruststellend' dat het 'a very nice trip' zou worden. Dat wilden wij natuurlijk ook, maar in een land als Roemenië wil je toch wat meer zekerheid. Uiteindelijk heeft Mihai het helemaal waar gemaakt als organisator en ook als enthousiaste gids.

Op 14 mei vertrokken we met z'n eenentwinti-

gen van Schiphol naar Boekarest; een vlucht van drie uur. Volgens afspraak stonden onze bussen klaar en reden we 300 km naar Tulcea, de stad aan het begin van de delta. We volgden een tweebaansweg dwars door alle dorpjes tussen Boekarest en Tulcea, en onderweg zagen we tot onze grote opwinding de nodige draadvogeltjes, die bijeneters en scharrelaars bleken te zijn. Deze prachtig gekleurde vogels zagen we werkelijk overal. Ze bleken daar net zo algemeen te zijn als merels bij ons. Met vogelaars een stop maken heeft het risico dat je ze daarna niet meer in de bus krijgt. Bij een benzinstation even tanken, wat drinken en weer door. Maar bij het veldje erachter werden al een braamsluiper, een grauwe klauwier, een grauwe gors, een zwartkop, een torenvalk en een schreeuwend gespot. Na deze verlengde stop weer op weg. Vlak na de eerste Donau-overgang – een enorme brug over een indrukwekkende rivier – een grote roekenkolonie met ook enige nesten van roodpootvalken ertussen. We liepen warm, ook al omdat het in de bus niet onder de 30 °C kwam.

Woudaapje

De hele rit duurde vijf uur en we waren blij verrast met het hotel. Het hotel lag aan een

binnenmeer en vanaf het terras zagen we visdiefjes en onze eerste kwak. Ook ontmoetten we daar onze reisorganisator en gids Mihai voor het eerst, een enthousiaste kerel die goed was in sterke verhalen, waarvan we niet konden achterhalen of ze allemaal echt gebeurd waren.

De volgende morgen begon onze Delta-excursie pas echt. Inschepen op drie bootjes van 10 m lang (eentje nota bene gekocht in Spakenburg!) met genoeg ruimte voor de drie groepen van zeven vogelaars waarin we ons hadden opgesplitst. Elke boot had zijn eigen gids. Na een stukje over de middelste Donau-arm, vele honderden meters breed en vijftig meter diep, die als haven van Tulcea diende, voeren we een smalle kreek in.

Nu zaten we echt in de Delta, waar we meteen werden verwelkomd met een aubade van de Noordse nachtegalen. Het was paradijselijk. Met 30° C voeren we in een zwoel windje heerlijk door de Donaudelta en je hoorde en zag de mooiste vogels om je heen. Je kunt je dan niet voorstellen dat de hele Delta 's winters stijf bevroren is, maar in dat landklimaat wordt het minus 30° C. De begroeiing is afwisselend: rietvelden, moerasbossen met hoge bomen zoals wilgen, populieren e.d.. die met hun stam zeker een meter in het water staan, maar ook weilandjes, met de mooiste wilde bloemen.

Overal zagen we ralreigers, kleine zilvereigers, kwakken, ijsvogels, en ook een grijskopspecht en een zwarte specht, en wiewalwalen, dwergaalscholwers, futen, koekoeken, oeverzwaluwen, te veel om hier allemaal op te noemen. Een hoogtepunt was een kolonie roodpootvalken en - altijd in de buurt - de scharrelaars en bijeneters, hele kolonies.

Ralreiger

We zijn drie dagen in de Delta geweest en hebben tweemaal overnacht in gasthuizen in Mila 23, een primitief dorpje van zoetwater-vissers. Als avondeten kregen we de lokale specialiteiten, snoekenkoppen, meervalkoppen en karperstaarten, alles overgoten met een sausje van geprakte knoflook met azijn. Als toetje wel het typisch Roemeense flensje met jam. Ja, als vogelaar moet je je soms een beetje aanpassen. Aan boord werd een stevige boerenlunch gekookt en geserveerd met wijn en Pálinka, de lokale neut. Bijzondere waarnemingen waren trekkende wespddieven, buidelmezen, minnespel van kiekendieven, waarbij het mannetje een prooi aan het vrouwtje overgaf, baardmannetjes en woudaapjes.

Terug uit de Delta hebben we nog drie dagen excursies op het land gemaakt, vanuit een hotel iets ten zuiden van Tulcea. Elke dag zo'n 200 km in twee bussen naar de locaties. De eerste dag richting de Zwarte Zee. Onderweg bij meertjes de velddrietzanger, maar ook kluten, karekieten, zwanen, eenden en vooral veel muggen! Vlakbij zee, achter een oude glasfabriek een ruig terrein met Temminck strandlopers, die toch kleine strandlopers bleken te zijn, en verder klauwier, kleine klapekster, kalenderleeuwierik en tot slot een

indrukwekkende kolonie grote sterns. Vlak langs de weg op een takje een roze spreeuw in prachtig nieuwe verentooi. Bij weer een ander meertje konden we tijdens de lunch genieten van witwang-, witvleugel- en zwarte sterns en zwartkopmeeuwen met jongen. Tijdens de terugreis in het veld nog tureluurs, grutto's, strandplevieren en tapuiten.

De tweede dag naar Murighol, een merengebied waar we de veldrietzanger en de kleine plevier troffen. Verder die dag op zo'n woest landje achter een dorpje de Balkankwikstaart en de sperwergrasmus. Op weg naar een van de kastelen van Dracula (daarvan zijn er om toeristische redenen velen in Roemenië) een grote vlucht roze pelikanen en bij het kasteel duinpiepers, drie grielen en een dwergarend. De derde dag naar een oeroud stollingsgebied bij de stad Macin. Op weg daarheen kwamen we langs de meest noordelijk arm van de Donau, die de grens met de Oekraïne vormt. Vanuit een hoog punt een schitterend uitzicht op Donau en de wetlands, waar een grote kolonie aalscholvers zat en vele pelikanen overvlogen. Daarna door naar de bergen waar we behoorlijk moesten lopen, maar waar we beloond werden met de rode rotslijster, overvliegende zwarte ooievaars, dwergarenden, raven en arendbuizerds. Aan de voet van de bergen lag een steppegebied waar vele siesels of grondeekhoorns zaten. In hun holletjes broedden isabeltapuiten en op de vlakke zagen we weer grielen en kortteenleeuweriken.

Boven de steppe vlogen arendbuizerd en dwergarend.

Het is niet mogelijk de pracht en verscheidenheid van de waargenomen vogels te beschrijven. We zijn tot ongeveer tweehonderd soorten gekomen. In dit verslag is alleen geprobeerd een beeld te schetsen van de sfeer tijdens onze excursies en van de omgeving van deze vogelreis. Iedere deelnemer (en natuurlijk de VWG zelf) krijgt als herinnering een uitgebreid verslag met lijst van waarnemingen en een DVD van de mooiste foto's.

Roze pelikanen

Elke serieuze vogelaar zou in zijn vogelaarsleven eigenlijk een keer de Donaudelta moeten bezoeken. We gaan er vrijwel zeker nog eens naar toe, maar volgend jaar nog niet. Dan staat er weer een andere bestemming op het programma, die ook weer een bijzondere ervaring moet worden.

Foto's: Bertus van den Brink

Spechten

*Vroeger bracht ik het op
een hele ochtend achter de zwarte
spechten aan te zitten
omdat in 'Zien is kennen' stond
dat ze vrij zeldzaam waren.
Ik vertelde het ook aan niemand
want dat moest natuurlijk zo blijven.
Nu mag u best weten van die twee
in het Rozendaalse bos. De bomen
staan er trouwens niet meer
waar ik ze zag.*

T. van Deel

Uit: Gedichten (1980), Querido, Amsterdam

Goois vogelen, deel 3

Hans Oosterhout

September: beginstand 251 soorten

Het doel is bereikt, tijd om rustig aan te gaan doen? Dat zit helaas niet in mijn aard; ik ben lekker op weg en de najaarstrek begint nu los te barsten, we gaan dus nog lekker even door. Daarom ga ik op de telpost van het Corversbos zitten, waar op 3 september een ortolaan (252) ter plaatse blijkt te zijn. Op de 17^e zit ik in de Maatpolder wederom in de zon. Rustig op een plekje gaan zitten en maar wachten wat er voorbij komt. Dit heeft me dit jaar al wat leuke soorten opgeleverd, zo ook vandaag. Een kwartelkoning (253) waant zich onbespied en loopt op zijn dooie gemak langs de akkers, heel rustig kan ik de vogel een half uur lang regelmatig fraai bekijken. Aan dit genieten komt een resoluut einde als er een melding komt van een mogelijke vorkstaartplevier verderop in de polder. Helaas levert de zoekactie niets meer op. De 22^e roept een Bladkoning (254) in de singels bij de telpost in het Corversbos. De vogel krijgt bijval van een tweede vogel en beide bladkoningen blijven nog een tijdje rondom de singels hangen. Er is dit jaar een enorme influx van zwarte mezen, koolmezen en pimpelmezen die in grote groepen over de telpost komen vliegen, de bladkoningen zijn ongetwijfeld in hun kielzog meegekomen.

Gestreepte strandloper, Keverdijk Foto Hans O.

Op 23 september wordt een gestreepte strandloper gemeld, wederom in de Keverdijk. Vanuit de Bovenmeent vertrekken we om te gaan posten, maar helaas blijkt de vogel niet meer in beeld. Na een half uurtje hoor ik echter een geluid dat ik niet ken en ineens vliegt de gestreepte strandloper vlak over onze hoofden

heen, luid roepend. We zien de vogel landen op een dijkje, maar hij verdwijnt daarna meteen uit beeld. Na enige tijd besluiten we richting de plek te lopen waar we de vogel hebben zien landen, maar ook daar is niets te vinden. Vanaf deze plek blijven we zoeken naar de vogel tot mijn oog ineens valt op het beest dat bijna aan mijn voeten naar me zit te kijken. Ik waarschuw de anderen en dan blijkt dat de vogel totaal niet schuw is. Heel rustig begint hij zich te badderen en te foerageren op minder dan twee meter van ons vandaan. Wat een ontzettend mooie waarneming. We liggen met z'n allen plat op de grond en de vogel trekt zich niets van ons aan. Urenlang kunnen we zo van de vogel genieten, totdat ik een buidelmee hoor roepen en dit iets te hard aan de medevogelaars meedeel. Hier schrikt de strandloper van en hij vliegt op, om niet meer terug gevonden te worden. Dit was mijn 4^e gestreepte strandloper al dit jaar in de regio, wat een geweldig jaar. Zelfs meer reguliere doortrekkers als krombekstrandloper en kleine strandloper zijn dit jaar veel minder algemeen! Op de 27^e wordt de maand afgesloten met een overtrekkende grote pieper (255), wederom over de telpost.

Oktober: beginstand 255 soorten

Nu zal de koek wel op zijn, denk ik nog in de vroege ochtend van 13 oktober. Toch blijkt ik weer ongelijk te hebben; een witte fase sneeuwganzen (256) vliegt mee in een groep toendrarietganzen over de telpost. Op de 19^e is er enorme trek van veldleeuweriken en goed speuren levert me twee meevliegende strandleeuweriken (257) op. De koek is dus echt nog niet op, wat een uitzonderlijk jaar! Toch durf ik met een gerust hart nog een weekje met vakantie te gaan in de tweede helft van oktober. Helaas, deze keer pakt dat wat minder gunstig uit. In de Algarve word ik enigszins onrustig als blijkt dat een bosgors is gefotografeerd bij de ringpost Oud Naarden, een bosgors! Wat een zeldzaamheid. De volgende morgen word ik vanuit de regio op de hoogte gehouden van de zoekacties, die helaas niets op zullen leveren, dat stelt me dan enigszins gerust, maar oh, wat had ik graag meegezocht. Daags daarna krijg ik verontrustende berichten van een middelste

bonte specht die gefotografeerd is bij Breukelen, ook dat deed mijn vakantiegevoel geen goed! Daar zat ik dan, in een nat en koud Portugal; ik had gewoon in de regio moeten blijven! Na thuiskomst spoed ik me op de eerste mooie zonnige dag meteen naar Breukelen en binnen een half uur hoor ik de middelste bonte specht (258) roepen, een pleister op de wond. De soort is in Nederland met een flinke opmars bezig en er waren in de afgelopen jaren al wat meldingen van middelste bonte spechten in de regio, maar nu blijkt er dus daadwerkelijk eentje te zitten.

Middelste bonte specht

Foto: Hans O.

Met enkele andere vogelaars kan ik de vogel ruim een uur erg fraai bekijken, wat een geweldig mooi beest. Als hij de winter blijft hangen, is er natuurlijk grote kans dat hij in het vroege voorjaar zal gaan baltsen op het landgoed; dat moet mooie ochtenden gaan opleveren! Ik kan nu al haast niet wachten! Oktober wordt daarmee afgesloten met 258 soorten.

November: beginstand 258 soorten

Eind oktober tekent zich al een flinke invasie van pestvogels af in het land. Ik heb een aantal vaste plekken die ik al jaren in de gaten houd en zo ontdek ik op 1 november een groepje van vier pestvogels (259) in een parkje met veel Gelderse roos langs de Diependaalselaan in Hilversum. Op de derde november krijg ik een mailtje van de krant; ze hebben van een lezer een foto ontvangen van een rare vogel die op de voedertafel zit. Deze vogel is al ruim een week aanwezig en de maakster van de foto heeft wel een vermoeden, maar durft de vogel niet op naam te brengen. Ik zie de foto's en herken direct een juveniele roze spreeuw, gefotografeerd op een pot pindakaas in het centrum van Bussum.

De vogel wordt wereldkundig gemaakt en laat zich de navolgende dagen uitstekend zien vanuit een speeltuintje in de buurt. De tweede roze spreeuw al in de regio dit jaar, terwijl ik de soort tot dit jaar nog nooit in de regio had gezien.

Ik kan me nu eigenlijk geen soorten meer voorstellen die nog 'vrij eenvoudig' te doen zijn in het Gooi. Ik heb er uitgehaald wat er in zat en met alleen een gemiste sneeuwgorzen en een niet te twitchen bosgorzen, heb ik toch wel heel goed mijn best gedaan, vind ik zelf. Op 9 november zit ik in een vergadering in Den Bosch als ik van Ruud van Beusekom een bericht krijg dat hij twee sneeuwgorzen heeft gevonden. Hij weet dat ik ze nog mis voor mijn jaarlijsst en ik zit daarom ook niet meer rustig tijdens de vergadering. Gelukkig heb ik in de middag tijd om even langs te gaan, en onderweg naar Huizen krijg ik een melding van een mogelijke waterspreeuw op dezelfde plek als de sneeuwgorzen. Mijn adrenaline stijgt tot ongekende hoogte en gelukkig staan Carla en haar man Hanz al klaar in Hilversum om met mij die kant op te rijden. Aangekomen in Huizen volgt de ontlading, langs het dijkje zitten binnendijks twee sneeuwgorzen (260) en buitendijks, aan de kant van het Gooimeer een fantastisch mooie waterspreeuw (261) die zich ontzettend mooi laat zien.

Waterspreeuw

Foto: Hans O.

Hoeveel winters heb ik al wel niet naar waterspreeuwen gezocht, met name langs de Gooyergracht, altijd voor niets. En nu zit dat geweldig mooie beest vlak voor ons, op de basaltblokken langs de nieuwe dijk van het Gooimeer. Als er dan ook nog een pestvogel tingelend komt overvliegen is het feest compleet. Mijn dag kan niet meer stuk, mijn jaar is optimaal geslaagd!

December: beginstand 262 soorten

December begint met een eerste koudeperiode, waarin de sloten en kleinere meren dichtvriezen. Het wordt nu natuurlijk steeds moeilijker om nieuwe soorten te vinden, en ik merk dat ook andere vogelaars door de koude minder in het veld zijn. Op 8 december levert een zoektocht naar een zwarte zee-eend bij Muiderberg helaas geen eend op. In plaats daarvan vind ik wel een roodkeelduiker (263) die bij de eilanden west van Muiderberg druk aan het foerageren is. De koudeperiode heeft veel ganzen naar onze contreien gedreven en na de ergste kou ben ik dan ook regelmatig bezig om grote groepen ganzen uit te pluizen. Op 14 december zit er een rotgans bij Loosdrecht. De dag er na heb ik nog meer geluk. Alle polders rondom het Naardermeer zijn leeg, geen gans te bekennen. Ik vind na enig speurwerk alle ganzen bij elkaar in de Nieuwe Keverdijksche Polder, dit keer ten westen van de spoorlijn. Tienduizenden ganzen en een flinke ijzige wind.

Toch levert uren speuren me uiteindelijk wel wat op, naast flink wat kleine rietganzen zit er in de groep ook een adulte witbuikrotgans (264), op bijna de zelfde plek waar ik in 2010 een hele familie heb gevonden. De vogel wordt maar door drie vogelaars gezien, want een losgebroken hond jaagt alle ganzen op en zij verspreiden zich alle richtingen op. Op 19 december duikt het mannetje ijseend weer op bij de Huizerpier, om er zijn 11^e winter op rij door te brengen. Op 29 december vind ik, bij het uitspitten van de zoveelste ganzengroep, een adulte Groenlandse kolgans in de Aetveldsche Polder. Vooralsnog is dit een ondersoort van onze kolgans, maar wellicht dat in de toekomst de Groenlanders als een aparte soort geteld gaan worden. Hiermee besluit ik het jaar, met de teller op 264!

Contemplatie

Inmiddels is het gedenkwaardige jaar 2012 voorbij. Ik kan terugkijken op een uitermate succesvol verlopen vogeljaar. Mijn doel is bereikt, beter nog, ik had nooit kunnen vermoeden dat het mogelijk was om zoveel soorten in één jaar in onze regio te zien. Regelmatig heb ik me het afgelopen jaar aflopen vragen wat nu het hoogtepunt was. De nieuwe regio'soorten (Humes bladkoning, roze spreeuw, kleine vliegenvanger, kleine geelpootruiter, kleinste jager, middelste bonte

specht en waterspreeuw)? De enorme trek van kraanvogels? De tamme gestreepte strandloper in de Keverdijk? De rustig foeragerende kwartelkoning?

Kleinst waterhoen, juv.

Foto: Hans O.

De juveniele kleinst waterhoenders die bijna over onze voeten heen liepen? De Pallas' boszanger die wekenlang luid aan het zingen was? Die prachtige adulte roze spreeuw? De volop zingende kleine vliegenvanger? De kleinste jagers die zich soms erg fraai lieten zien? De makke waterspreeuw bij Huizen? Of toch de adulte rosse franjepoot in zomerkleed?

Grote zilverreigers

Foto: Hans O.

Ik kan geen keuze maken. Het waren allemaal topmomenten uit een gedenkwaardig vogeljaar. Een jaar waarin ik 264 soorten in onze regio mocht zien. Een jaar waarin ik ruim 8500 kilometer fietsen in de benen heb zitten in de regio. Een jaar waar mijn fietsenmaker nog lang over zal nagniffelen, want die heeft geregeld mijn fiets mogen oplappen. Te veel goede herinneringen, ik ga geen keuze maken. 2012 was voor mij ongekend in onze regio. Het zal moeilijk zijn om mijn eigen record ooit te gaan verbreken, maar dat zal me er niet van weerhouden om nog veel in onze mooie regio te gaan vogelen. Moge 2013 maar net zulke leuke soorten opleveren, en met 240 ben ik ook dit jaar weer zeer tevreden!

Voorjaarsweekend Zuid-Limburg

Martijn van Reijendam

Vrijdag 3 mei ben ik 's ochtends vroeg met Han en Letty Westendorp meegereden naar Epen in Zuid-Limburg, Han en Letty namen een caravan op sleeptouw, waardoor we niet zo heel erg hard konden rijden.

Zo rond een uur of tien reden we dan toch het terrein op van de camping. Aldaar een mooi plekje uitgezocht voor mijn tent en die ook meteen opgezet.

Om 11.00 uur moesten we ons verzamelen bij het buitenterras, waar iedereen op een lekker stuk vlaai werd getraakteerd. Nadat de vlaai was verorberd werden er drie groepen van ongeveer 11 mensen samengesteld, waarvan er per groep twee excursieleider waren. Ik zat bij de groep van Wouter Rohde en Huub Casander. Afsproken werd dat we het terrein bij de uitgang van de tentenweide zouden verlaten en vanaf daar een mooie wandeling door de omliggende bossen zouden maken. Gelukkig waren de weergoden ons gunstig gezind en dat bleef ook het hele weekend zo.

De wandeling was toch wel behoorlijk vermoeiend. We liepen dan wel niet zo'n heel grote afstand, maar we moesten wel steeds heuvel op en heuvel af en dat vergde behoorlijk wat energie. Gelukkig kregen we daar veel voor terug: af en toe een magnifiek uitzicht over de Limburgse heuvels, en natuurlijk de vogels, die we trouwens meer hoorden dan zagen. We stonden dan ook vaak stil om de bijzondere flora te bewonderen. Rond 17.30 uur waren we weer terug op de camping waar iedereen zo'n beetje zijn of haar eten begon klaar te maken. Nadat we daarmee klaar waren en de afwas ook was gedaan was

het tijd voor een avondexcursie. Nabij de mergelgrotten van de St. Pietersberg in Maastricht is een oehoe die een nest heeft met jongen. Met een man of twaalf zijn we naar Maastricht gereden en bij de St. Pietersberg parkeerden we onze auto's. Het was meteen duidelijk waar we moesten zijn om de oehoe te kunnen waarnemen. Er was namelijk een groot kijkscherm neergezet met een grote metalen kijker, zoals je ze ook op Schiphol ziet. Het zien van de oehoe was toch nog niet zo eenvoudig. Ten eerste kijk je uit over een groot en diep gebied (er is daar een steengroeve) en omdat je geen idee hebt waar die oehoe ergens zit moet je de hele omgeving in de gaten houden, iets dat bijna niet te doen is. Nu was er iemand van ons zo slim om eventjes te kijken op waarneming.nl, maar dat stelde een beetje teleur omdat je aan de hand van die foto's toch niet echt kon bepalen waar dat beest zich ergens ophield.

Dan is opeens het geluk aan onze kant. Wouter ziet toevallig iets bewegen aan de rand van de vier openingen in de heuvelwand. De telescopen worden er snel op gezet en ja hoor, daar zien we de oehoe dan eindelijk. Helaas neemt het licht snel af en is het al bijna donker, maar er is gelukkig nog wel genoeg licht om de oehoe te zien; wat een prachtige vogel! De groep die op zaterdagavond gaat kijken heeft een makkie. Wij hebben het voorbereidende werk al gedaan, waardoor zij alleen hun telescopen hoeven te richten om de oehoe te zien.

Een mooi uitzicht!

Zaterdag 4 mei

Om 9.00 uur in de ochtend staat iedereen paraat voor de volgende excursie. Besloten wordt om eerst een stukje met de auto te rijden naar de loop van het riviertje de Gulp. Dat is een klein half uurtje rijden en we kunnen daar een mooie rondwandeling maken. Het is heerlijk om in het mooie en lekker koele bos te lopen; onderweg zien en horen we meer dan genoeg!

Als we om een uur of een weer terugkomen bij de auto's besluiten we om eerst maar eens onze zelfgemaakte lunch te nuttigen en tijdens het lunchen besluiten we wat we deze dag verder willen doen.

We besluiten om de Nederlands – Belgische grens over te steken met de auto's en te gaan wandelen in Kelmis, waar de Geul stroomt. We maken hier niet zo'n hele lange wandeling, mede omdat Wouter de grenslijn tussen België en Nederland op de kaart aanziet voor een wandelroute. Daardoor zijn we genoodzaakt enigszins te improviseren, wat absoluut geen ramp is. Uiteindelijk toch nog een leuke wandeling gemaakt waarbij iedereen uitkijkt naar waterspreeuwen. Volgens Wouter zouden die hier voor moeten komen. Pas als we allemaal weer terug zijn bij de auto ziet Huub

tot zijn verrassing toch nog een waterspreeuw.

Waterspreeuw

Hij waarschuwt ons, zodat we allemaal de vogel nog kunnen zien. Op de terugweg maakten we nog even een stop bij de Lidl, waar we genoten van een lekker ijsje! 's Avonds was het om 20.00 uur tijd voor de Nationale Dodenherdenking; daarna was het tijd voor koffie met alweer een overheerlijke Limburgse vlaai.

Zondag 5 mei

Wouter heeft het plan opgevat om nog een keertje door de omliggende bossen te wandelen, aangezien we volgens hem nog maar zo'n 20 procent hiervan hebben gezien! Startpunt is weer de uitgang aan het eind van de tentenweide. Gelukkig is zijn de weergoden ons nog steeds gunstig gezind en kunnen we ook deze dag volop genieten van zomerse temperaturen en volop zon! In het bos is het heerlijk koel en we horen de vogels zingen dat het een lieve lust is.

Helaas moesten we om 14.00 uur alweer terug zijn op de camping om afscheid te nemen van iedereen, uiteraard nadat iedereen koffie en gebak heeft gehad. Na het afscheid moest alles weer worden afgebroken, waarna we moe maar voldaan met 46 waargenomen vogelsoorten de terugreis aanvaardden.

Foto's Margreet Bijpost

Wat zien ik?

De laatste maanden komt er vrijwel dagelijks een ekster met een stukje oud (en dus droog) brood dat ie bij mijn buurman heeft opgepikt naar mijn vogeldrinkbak vliegen. Hij weekt daarin het stukje brood door het om en om te draaien en maakt soms zelfs het karwei nog af door het in een hoekje van mijn vijver te dompelen om het dan elders te verorberen.

Het is een vermakelijk gezicht en weer eens te meer een bewijs dat eksters heel slim kunnen zijn.

Mia Kraal

Kolonietelling levert broedparen op van lepelaars

Al jaren achtereen worden -m.u.v. de Dode Hond- de kolonievogels geteld van de eilandjes in het Gooi- en Eemmeer. Tegelijkertijd worden ook de gegevens vastgelegd van nesten van andere vogelsoorten die worden aangetroffen. Aanvankelijk waren dat alleen De Hoef in het Gooimeer en de Visdief in het Eemmeer. Sinds enige jaren zijn in het laatstgenoemde gebied westelijk van de Stichtse Brug vier nieuwe eilandjes ontstaan. Dit als gevolg van werkzaamheden van Rijkswaterstaat die deze eilandjes opspoot binnen een inmiddels weer verwijderderde ringdijk. Het slib was afkomstig uit de vaargeul, die verdiept moest worden.

Dick A. Jonkers

Aanvankelijk werden alleen De Hoef en De Visdief gecontroleerd. Het eerstgenoemde eilandje is sinds enkele jaren verstoken van kolonievogels. De oorzaak daarvan is een vos die daar danig heeft huisgehouden. Ondanks de eliminatie van dit dier zijn de meeuwen en sterns nooit teruggekeerd. Dit jaar is de telling uitgevoerd door Peter Koops van Staatsbosbeheer, Dirk Prop van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken en de auteur van deze bijdrage. De Natte Hond is de verzamelnaam voor de vijf eilandjes die nu aanwezig zijn nadat binnen een ringdijk uit de vaargeul van het randmeer afkomstig slib werd opgespoten. Het reeds bestaande eiland De Visdief is opgespoten met zand. Het wordt sinds het creëren van de andere eilandjes ook onder deze verzamelnaam opgenomen. De ontwikkeling van de begroeiing op de slibeilandjes voltrok zich razendsnel sinds hun ontstaan. Ook veranderen ze door golfslag voortdurend van vorm en staan soms deels onder water. De kale grond is inmiddels door de pioniervegetatie in beslag genomen. Harig wilgenroosje, moerasandijvie en na verloop van tijd ook wilgenopslag hebben dit gebied veranderd in een moerasbos in wording. Tussen de open plekken in deze wildernis proberen meeuwen, sterns, eenden en ganzen en enkele steltlopers zich te handhaven. De pioniersoorten onder de vogels zoals kleine plevier en dwergsterns zijn inmiddels verdwenen. Wat nog rest zijn veel kokmeeuwen, visdieven, kleine mantelmeeuwen, zilvermeeuwen en zwartkopmeeuwen. Voor veel grauwe ganzen,

brandganzen, nijlganzen en Canadese ganzen zijn het prima broedplekken geworden. Aanvankelijk kon alleen het visdieveneiland nog door vrijwilligers van begroeiing ontdaan worden waardoor het geschikt bleef voor vooral meeuwen en sterns. Toen de begroeiing van de Natte Hond zich explosief ontwikkelde heeft Staatsbosbeheer geprobeerd met bosmaaiers het tij te keren. Dat is niet gelukt. Daar komt nog bij dat de eilandjes door afslag langzaam maar zeker kleiner worden. Er is één lichtpuntje. Tijdens het rondvaren tussen de eilandjes vlogen 17 lepelaars op. Groot was de verrassing toen bij de tellingen op twee eilandjes 4 nesten van lepelaars zijn gevonden. Het is voor het eerst na een afwezigheid van enkele decennia, dat er weer lepelaars tot broeden zijn gekomen in het onderzoekgebied van de Vogelwerkgroep. Voorheen was er heel lang een kolonie in het Naardermeer. Hier werd gebroed tot en met 1988. De in dat jaar nog aanwezige kolonie bestond uit 37 broedparen (Bijlsma et al. 2001). Het is te hopen dat niet alleen de lepelaars, maar ook de andere kolonievogels in de toekomst op de Natte Hond kunnen blijven broeden, want de toekomst van het gebied ziet er somber uit. De eilandjes zijn door Rijkswaterstaat nog steeds niet overgedragen aan Staatsbosbeheer. Daarbij komt ook nog dat SBB in de toekomst geen mogelijkheden meer ziet om onderhoud op de eilandjes uit te voeren. Als gevolg daarvan zal er een volledig dichtgegroeid moerasbos ontstaan, waarin geen plaats meer is voor de kolonievogels die er nu nog broeden.

Literatuur

(Bijlsma R.G., Hustings, F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse broedvogels in Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht: 134.

Floris en Rob Moolenbeek, een dubbelportret

De liefde voor vogels is hem met de paplepel ingegoten. Amper een jaar oud moest hij mee in het kinderzitje dat achter in de auto werd gezet. Jong geleerd is oud gedaan dacht vader Rob en nam de kleine Floris mee met vogels kijken. Tot Moolenbeek junior er na een jaar of twee genoeg van had...

Carla van Lingen

Floris: “Kleine zwanen tellen, ringen aflezen en daar zat ik dan, uren achter elkaar in de auto. Zo’n nummer aflezen was nog niet zo makkelijk. Nu begrijp ik dat wel, maar toen had ik geen idee waar ik was en waarom.”

Rob: “Het was voor mij de enige manier om mijn twee liefdes te combineren. Toen Floris aangaf dat hij er genoeg van had heb ik het vogels kijken en ringen (met Barend van Ingen) op een lager pitje gezet. Zo gaat dat in het leven. Je krijgt kinderen, je werk neemt je in beslag en dan maak je andere keuzen. Ik was nog wel druk met vogels in mijn eigen tuin maar dat was het dan ook wel.”

Ik heb met Floris Moolenbeek en vader Rob afgesproken op een heel vroege voorjaarsochtend bij het ringstation aan het Gooimeer. Floris loodst me via de mobiele telefoon naar de goede plek, waar hij op me wacht: waadpak aan, groot, blond met staartje, niet het type van de gemiddelde vogelaar. Een houten aannemerskeet staat verscholen opgesteld. Hier is koffie, koek en hangen vogels in een katoenen zak te wachten tot ze aan de beurt zijn om geringd te worden. Er staat veel wind en de vangst valt wat tegen. Ruim 30 vogels.

Rob: “Vorig jaar rond deze tijd zijn er wel 200 vogels door onze handen gegaan. Het was wel 20 graden warmer. Er zijn nu nog weinig jonge vogels. Sommige karekietenvrouwjes hebben nog helemaal geen nest. Dat geldt ook voor de

koolmezen. Standvogels lopen achter, want die hebben de koude winter meegemaakt.

Zomergasten als bonte vliegenvangers zijn teruggekomen toen het hier redelijk mooi weer was. Die zijn gewoon hun gang gegaan met nestelen en eieren leggen, maar nu is er door het late voorjaar weinig voedsel.”

Terwijl vader Rob onstuitbaar over zijn hobby vertelt gaat Floris onverstoord door met het meten en wegen van de vogels. Lengte, gewicht, broedplek, broedstadium en geslacht worden genoteerd. Moeder Wilma Moolenbeek is ook besmet met het vogelvirus.

Zij haalt de vogels uit de netten en levert ze in de stevige katoenen zakken af in de keet. Op volgorde van binnenkomst worden ze opgehangen aan genummerde haken die overeenkomen met de baannummers waarin de netten staan opgesteld. De samenwerking loopt als een gesmeerde machine.

Floris: “Natuurlijk werd ik als kind veel met vogels geconfronteerd en ik wist ze ook wel te benoemen, maar daar bleef het wat mij betreft bij. Vier jaar geleden, vierentwintig jaar na mijn eerste vogelervaringen, kwam mijn interesse voor de natuur weer terug. Ik werd lid van de Vogelwerkgroep en besloot een groene studie te gaan volgen: Bos- en natuurbeheer aan de hogeschool Van Hall Larenstein in Velp. Het sluit aan bij mijn hobby en ik studeer met mensen die dezelfde belangstelling hebben. Ik weet nog niet echt wat ik met de studie zou willen. Ik vind beheer interessant, vooral hoe en waarom keuzen gemaakt worden, maar vogels zijn ook boeiend om te bestuderen. Gelukkig heb ik nog twee jaar om er over na te denken.”

Intussen wordt er weer een aantal vogels weggewerkt van baan 1. Ze worden in een zak binnengebracht en op volgorde geholpen. De achtste handpen wordt gemeten, even de veertjes van de buik blazen om te controleren of er een broedplek is en om de sekse vast te stellen, tenslotte even wegen en hup, daar vliegt 17,8 gram tuinfluiter weer terug naar zijn of haar territorium.

Rob: “We vangen en ringen in het kader van het CES-project (zie kader) met tussenpozen van een dag of tien, dezelfde netopstelling, zelfde plek, zelfde biotoop en in het broedseizoen vanaf half april tot half augustus. Natuurlijk is het ingrijpend om in het broedseizoen te vangen. Je zult wel iets verstoren, maar we werken voorzichtig en snel. De individuele vogel zal het niet leuk vinden, maar het gaat om de soort waar je meer van wil weten. We werken volgens strikte regels. De netten worden minimaal ieder half uur gecontroleerd en als het regent wordt er niet gevangen. Je moet aan een aantal voorwaarden voldoen om aan het CES-project te mogen

meewerken. Ik ben er dan ook heel trots op dat Floris gisteren bij het NIOO Vogeltrekstation in Wageningen als 500e Nederlandse ringer in het zonnetje werd gezet.”

Rob komt niet uit een groen nest. Zijn ouders hadden andere dingen aan hun hoofd. Zijn broers voetballen of werden lid van de korfbalclub. Rob koos voor de vogels. Hij was twaalf jaar toen hij lid werd van de jeugdbond NJN. “Vanaf mijn tiende liep ik met een verrekijker om mijn nek. We woonden langs de rand van de hei waar in die jaren de korhoenders voor de deur wandelden. Als ik ’s ochtends om zes uur voor het raam zat liepen er wel veertig patrijzen aan de overkant van de Erfgooierstraat.”

Toch moesten de vogels plaats maken voor slakken. “Ik ben bij de NJN gebiologeerd geraakt door slakken. Dat werd ook mijn onderzoek bij de universiteit van Amsterdam. Ik ben gespecialiseerd in slakken uit de diepzee. Dat bracht me in alle uithoeken van de wereld, met name de naar Indische Oceaan. Nu werk ik nog bij Naturalis in Leiden”

Tijd voor de volgende vogelregistratie: een vink, vrouwtje, gevangen in baan twee. Een oud vrouwtje, tenminste niet van dit jaar. Zit nu te broeden, stelt Floris vast. Koolmees man, baan drie.

Floris: “Ik kwam bij dit ringstation terecht via Harry de Rooij. Harry is de grote motor achter dit CES-project. Dit werk heeft me ook geïnspireerd om op school meer aan vogels te gaan doen. We hebben in Velp een heel bijzondere schooltuin met wel 700 verschillende plantensoorten. Daar gaan we nu beginnen met vangen en ringen. De school wil meer aandacht voor de Nederlandse fauna en op deze manier willen we het promoten. Ik organiseer op Van Hall Larenstein voor de studentenvereniging ook gastcolleges, waar ik

studenten kennis wil laten maken met andere soorten dieren en vormen van natuurbeheer. We zijn ook van plan om soortendagen te organiseren om te zien of studenten bijvoorbeeld 500 soorten kunnen herkennen en dan niet alleen planten maar ook vogels, insecten, vogels, vlinders etc.

Rob: “Ik heb dus al die jaren weinig meer aan vogels gedaan, maar toen Floris in Velp ging studeren moest ik toch aan de bak. Ik zei: weet je wat, als jij op een zondag niet kunt ringen dan ga ik wel. Je moet per slot van rekening op mensen kunnen rekenen.”

Floris: “Ik vond het zo gek dat hij vroeger al die jaren enthousiast bezig is geweest en nu geen tijd meer had. Pas na een half jaar, toen ik in Velp ging studeren heb ik pa zover gekregen dat hij mee ging. Mooie kringloop als je er zo over nadenkt: vroeger moest ik met hem mee vogels kijken en nu heb ik hem zo ver gekregen dat hij weer meegaat ringen. Ook nu ik inmiddels weer twee of drie van de vier weekenden hier ben zijn we hier altijd met z'n drieën te vinden, bijna het hele gezin.”

Foto's: Carla van Lingen

Het CES-project wordt georganiseerd door Vogeltrekstation en SOVON. Het doel van het Constant Effort Site (CES)-project is het verzamelen van informatie die bijdraagt tot het verklaren van veranderingen in vogelpopulaties. De speerpunten van het CES-project zijn monitoring, reproductie en overleving. Informatie over de hoeveelheden uitgevlogen jongen wordt verkregen uit de verhouding van de gevangen volwassen en jonge vogels in de loop van het zomerseizoen. Deze informatie wordt in een speciaal meerjarig vogelringproject met behulp van vaste mistnetopstellingen tijdens het broedseizoen verzameld. Hervangsten van geringde vogels in opeenvolgende onderzoekjaren geven informatie over de jaarlijkse overleving.

Texel: verslag van de excursie op 18 mei

Martijn van Reijendam

Ik had het geluk dat ik in mijn woonplaats Amsterdam opgepikt kon worden door Wouter Rhode.

Even over achten kwamen we in Den Helder aan, waar we de boot hadden van 8.30 uur. Toen we eenmaal op Texel waren reden we als eerste richting de Mokbaai, want we moesten onderweg Lenny Langerveld nog oppikken, die samen met haar man afgelopen vrijdag op Texel was aangekomen. Bij de Mokbaai hebben we de auto neergezet en een klein wandelingetje gemaakt langs de Horsmeertjes, goed ingepakt, want er stond aardig wat wind en de zon weigerde om mee te werken, waardoor het vrij fris aanvoelde. Daarna een klein stukje verder gereden en een stop gemaakt bij de 'petten'; hier hebben we ook weer een tijdje staan kijken en o.a. de volgende waarnemingen gedaan: zilverplevier, grote stern, scholekster, grutto, tureluur, visdiefje en bergeend.

Hierna weer in de auto gestapt en onze weg vervolgd, waarbij we ook nog over het hoogste punt van Texel (Hoge Berg) zijn gereden.

Daarna had iedereen trek in iets warmes, dus hebben we de auto geparkeerd in Oudeschild, en daar zijn we een visrestaurantje in gedoken. Toen iedereen weer voldoende opgewarmd was zijn we weer verder gegaan en bij Dijkmanshuizen weer eventjes gestopt. Vanuit de vogelhut zagen we o.a. veldleeuwerik, graspieper, kluut, kemphanen en dwergmeeuw. Daarna verder gereden langs Wagejot en Krassekeet om vervolgens te eindigen bij het nieuwe natuurreservaat Utopia. Onderweg naar Utopia zijn we nog even gestopt toen we bij een watertje een fotograaf zagen zitten met een joekel van een lens op zijn toestel; het bleek dat hij een prachtige kuifduiker aan het fotograferen was! Dat was nog eens geluk hebben.

Bij Utopia hebben we de auto weer geparkeerd en zijn vervolgens te voet verder gegaan om het reservaat eens goed te bekijken. Toen we daar waren uitgekeken, was het inmiddels al weer tijd om langzaam op weg te gaan naar de boot, die ons naar het vaste land zou brengen. In totaal namen we 69 vogelsoorten waar.

De veldleeuwerik

Bert Roelofs

De veldleeuwerik, met als wetenschappelijke naam *Alauda arvensis*, behoort tot de orde van de zangvogels en zoals te verwachten tot de familie van de leeuweriken. Het is het vogeltje dat je op de Gooise heidevelden nog prachtig luid, helder en energiek kunt horen zingen, niet alleen vanaf de grond, maar ook vanuit de lucht. Tussen de heidestruiken blijft deze vogel vaak goed verborgen, maar dat gaat niet meer op als de vogel al zingend steeds hoger vliegt en vaak geruime tijd in de lucht fladderend blijft hangen, alvorens stilzwijgend weer af te dalen. Ze zijn dan van verre hoor- en zichtbaar. Mijn indruk dat het wel elk jaar wat stiller wordt op die heide zie ik bevestigd in de trendgegevens; de aantallen van de veldleeuwerik dalen in Nederland snel, want in de laatste 40 jaar kromp de populatie met ongeveer 90%. De heidevelden weten blijkbaar nog redelijke aantallen vast te houden; in veel graslanden echter is het treurig gesteld met de veldleeuwerik. Dat valt eigenlijk pas echt op als je tijdens de buitenlandreizen in gebieden rondloopt, waar je nog zo ongeveer struikelt over de veldleeuweriken en horen en zien je vergaat als er regelmatig een aantal tegelijk in de lucht hun territorium aan het afbakenen zijn.

Ze houden van een ruim en open landschap met lage vegetatie; verruiging van heiden en duinen is in hun nadeel, evenals de neiging in ons land om al in de loop van het voorjaar weilanden kort te maaien en buizerds, reigers en kraaien te trakteren op fijn gemalen leeuwerikjes. Ook worden er nog steeds veel leeuweriken tijdens de trek in zuidelijker landen uit de lucht geschoten.

Toen ik mijn eerste veldleeuwerik in de Eempolders zag dacht ik eerst een kuifleeuwerik in beeld te hebben. Ik vind dat kuifje van de veldleeuwerik namelijk best verwarrend. Kort erna kon ik op Lesbos constateren dat de kuif van de kuifleeuwerik toch duidelijk groter is dan die van zijn neef. De veldleeuwerik is in ons land standvogel, maar een deel van 'onze' vogels overwintert meer zuidwaarts, terwijl vogels uit noordelijker streken een zachtere winter weer bij ons kunnen doorbrengen. In voor- en najaar trekken vele veldleeuweriken vaak groepsgewijs via ons land. Ze zoeken hun voedsel bestaande uit insecten en zaden op de grond.

Foto: Bert Roelofs

Goudvink broedvogel in de tuin

Daan Buitenhuis

Jaarlijks is de goudvink broedvogel in mijn tuin op het landgoed Hilverbeek in 's-Graveland. Om terugkijkend in de tijd wat te noemen, in 2006 een nestje met vier jongen in een rondgesnoeide boltaxus. Bij toeval zag ik toen de goudvink met voedsel in de bek naar de taxus vliegen. Echt zoeken naar nesten laat ik achterwege. Je krijgt al gauw het gevoel dat de twee zwarte kraaien, twee gaaien en een ekster je met hun ogen aandachtig volgen. Vandaar, voorzichtigheid is geboden. Op 21 september 2011 kon ik een goudvink (man) ringen en dezelfde goudvink trof ik een jaar later op 10 november 2012. Dit ter inleiding Nu naar 2013 het jaar van de goudvink. Ik hoorde in maart/april met een zekere regelmaat de roep 'pjuuh pjuuh' of zo je wilt 'fjuuh fjuuh'. De vertaling hangt deels af van de muzikaliteit van de waarnemer. Op 24 april 2013 ving ik een goudvink (vrouw) in een klepkootje, dat aanlokkelijk was gemaakt met zonnepitten. Ik besloot de goudvink ongeveer

tien minuten vast te houden. Mogelijk zou ze als lokvogel kunnen fungeren. De tijd was om en inderdaad het mannetje werd gevangen in een mistnet. Beide vogels zijn geringd en losgelaten. Ben benieuwd en ik kijk uit naar dezelfde beide goudvinken of soortgenoten.

Tot slot, over bijnamen gesproken, voor wie met vakantie in Oostenrijk verblijft hierbij een advies, noem de goudvink geen 'Gimpel' want daar heet hij 'Dompfaff'. In de operette 'Der Zigeunerbaron' van Johan Strauss wordt door het bruidspaar het beroemde lied gezongen 'der Dompfaff der hat uns getraut'.

Goudvink in het taalgebruik

Dick Jonkers

In een vorige aflevering over deze vogel van het jaar 2013 kwam de relatie tussen de goudvink en economie al ter sprake. Ook in deze bijdrage gebeurt dit af en toe weer. Goud heeft ook met geld en aanzien te maken en dat blijkt ook in het taalgebruik. Wanneer de goudvinken zijn gevlogen, is het geld van iemand op. Iemand wordt goudvink genoemd als hij de koper van het beste perceel is bij een openbare verkoping. Bij het lemma goudvink in het 'Bargoens woordenboek' wordt het woord als volgt omschreven: ook goudvis, rijk persoon van wie veel te halen valt, 'Oostenrijker'. Ook prostituee die veel geld verdient.

De naam goudvink geldt ook voor een soort sierduif, een rijke vrijer of vrijster. Een officier van de rijdende artillerie heet goudvink, door de gouden uitmonstering. In het algemeen duidt dit ook wel op een officier met een hoge rang. Tot slot nog wat volksnamen. Bogeerdvink heeft betrekking op boomgaarden, waar hij zich graag in ophoudt. De Engelse naam bullfinch zou letterlijk stiervink zijn. Zijn nek is dik en doet aan die van een stier denken. De wetenschappelijke naam *Pyrrhula pyrrhula* heeft betrekking op de vuurrode borst van het mannetje.

Literatuur

Brehm, A.E. zonder jaartal. Bewerking S.P. Huizenga. Het leven der dieren. Tweede deel- De vogels. Tweede druk. P. van Belkum, Az., Zutphen: 107-109.

Endt, E. (samenstelling) 1974. Bargoens woordenboek. Erven Tomas Rap, Amsterdam

Maréchal, P.L.Th. A. 1982. Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*). Ecoscript 12.18 N. Stichting Mondiaal Alternatief, Zandvoort.

Newton, I. 1968 Bullfinches and Fruit Buds. in Murton, R.K., & Wright, E.N. 1968. The problems of birds as pests. Academic Press, London/New York: 201.

Vogels kijken op Tiengemeten.

De zo langzamerhand traditionele jaarlijkse excursie naar het eiland Tiengemeten is dit jaar gehouden zaterdag 6 april. Dick Jonkers en Antje van Sloten traden op als excursieleiders.

Hilde Meily

Ruim op tijd in kwamen we aan in Nieuwendijk, waar de pont ons zou overzetten over het Hittersche of Vuile Gat. We waren niet de enige groep die deze zaterdag voor een excursie naar Tiengemeten uitgezocht had. Het was er stikdruk met groepen. Ongewild raakten we enkele deelnemers in de massa kwijt en die moesten de tweede vaart afwachten. Dat duurde gelukkig niet lang, omdat de pont door de grote drukte heen en weer voer, terwijl hij dit normaal een keer per uur doet. Tijdens de overtocht trokken zowel enkele grote zaagbekken als een middelste zaagbek onze aandacht. Eenmaal op het eiland, verspreidde de massa bezoekers zich gelukkig snel.

Onze groep bestond uit ongeveer 14 personen. Onze aandacht concentreerde zich al gauw getrokken op de grote uitgespreide water- en

moerasvlakten. Het turen en kijken kon beginnen!

Midden op die uitgestrekte watermassa stond ergens een huisje, dat een gemakkelijk steunpunt was om de plaats en afstand te bepalen van waar we naar kijken moesten! Hier hielden zich wintertalingen, kraakeenden, futen, pijlstaarten, slobeenden, kuifeenden tafeleend en bergeend op. Ondertussen vloog hier en daar een enkele roofvogel over. Een bruine kiekendief was op jacht en dit gold ook voor verschillende torenvalken. Een smelleken ijde jagend langs, op zoek naar een prooi. Een buizerd cirkelde rond en een blauwe kiekendief op trek stak het eiland over. Even later passeerde zelfs een havik.

Ook zagen we natuurlijk verschillende soorten ganzen, meestal in groepjes bij elkaar overvliegend, zoals de 'keffende' brandganzen, grauwe ganzen, Canadese en nijlganzen. Soms stond er 'n groep ganzen bij elkaar op een dijkje of in een uiterwaardje te foerageren. Knobbelzwanen, en de aalscholver en lepelaar ontbraken niet. Van de laatstgenoemde soort kwam ook een groep overvliegen, die uit veertien exemplaren bestond. Na goed zoeken ontdekten we ook grote zilverreigers die zich ophielden tussen de begroeiing. Een afgedankt meubelstuk aan de kant van de weg nodigde uit om even te pauzeren. We waren trouwens zo langzamerhand wel aan een petit dejeuner toe! Foerageren is immers werk van 'n vogel! We zagen later op de dag een leuk voorbeeld van verschillende manieren van foerageren bij steltlopers. Er waren er die voortdurend van achter naar voren en

omgekeerd renden en daarbij met de snavel de kale plekken in het drassige moeras afzochten. Dat waren bonte strandlopers. De bontbekplevieren hadden een andere methode. Zij kwamen aanlopen, stonden plotseling stil, bleven lange tijd staren naar een bepaald punt en schoten dan opeens toe naar hun prooi. Een tureluur trok eveneens onze bijzondere aandacht, wanneer hij vliegensvlug langs ons heen schoot en dan met een sierlijke boog achter de rand van de oever verdween. Het snelle heen en weer en op en neer schieten was vermakelijk.

Ondertussen wilden we wel weer eens even gaan zitten. De Suzannahoeve, een grote tot eetgelegenheden omgebouwde boerderij, bood ons die gelegenheid. We lieten ons daar de soep, brood en koffie goed smaken.

Tijdens de tweede helft van de dag, liepen we wat verder uit elkaar. Het ene groepje bleef hier of daar wat langer staan, terwijl het andere inmiddels weer wat anders had ontdekt, zoals het gewoonlijk gaat. Iedere keer was er weer wat te horen of te zien, zoals de roep van de grutto en de zwarte ruiters. Enkele fazanten stapten rustig tussen de op grasland aanwezige ganzen en hielden door hun roep met elkaar als het ware een onderhoud.

De holenduif was ook ergens te horen, groepjes watersnippen vlogen over. Vijf

soorten meeuwen lieten zich hier of daar zien. Ook de 'landvogels', zoals vink, de spreeuw, koolmees, groenling, zwarte kraai, kauw, ekster zijn gezien. De tjiftjaf was te horen, maar van de overige kleine zangvogels was het aantal soorten minimaal. Graspieper en veldleeuwerik, lieten zich gelukkig wel zien of horen.

Het koude en natte voorjaar hield haar weelde nog even verborgen. Enkele planten, waaronder madeliefjes en klein hoefblad lieten zich schuw bloeiend zien. Voordat de pont kwam om ons weer over te zetten, konden we nog even op een bank tegen de muur van de zon genieten. Dat was het einde van de excursie, die 62 verschillende vogelsoorten opleverde!

Foto's van Aline Fleming

Groen lintje voor Spielbos 't Laer

Nicole van Gans

Op 5 juni heeft het speelbosteam van IVN en GNR van Spielbos 't Laer een Groen Lintje gekregen uit handen van Jan Kastje van Groen Links. Elk jaar worden drie Groene Lintjes uitgereikt aan personen en organisaties die zich inzetten voor een groen en duurzaam Hilversum. Dit jaar waren er maar liefst twaalf genomineerden. Dit lintje is niet alleen voor het speelbosteam, maar ook voor de 55 vrijwilligers van o.a. IVN, Vogelwerkgroep, GNR, GAC en Rabobank Noord Gooiland die hebben meegeholpen bij de realisatie! Het is natuurlijk een hele mooie erkenning. Daarnaast is het goed dat het speelbos in het nieuws komt en daarmee ook het belang van spelen in de

Foto: Martina Evers

Vogelringstation Oud Valkeveen 1^e periode 2013

Rudy Schippers

Na bijna 17 jaar vogels te hebben kunnen ringen op landgoed Oud Naarden, is daar een eind aan gekomen, zoals beschreven in De Korhaan van april dit jaar. Omdat de toegang tot de ringbaan niet langer mogelijk is via landgoed Oud Naarden heeft Staatsbosbeheer (SBB) als eigenaar van de rietvelden ons gevraagd om een paar honderd meter verderop een nieuwe vinkenbaan op te zetten met entree via de Zuiderzeeweg. Hoewel dat voor SBB een kleine wijziging betekent, omdat wij wat hen betreft op hetzelfde terrein blijven opereren, was dat voor het Vogelringstation een gigantische klus om al de spullen weg te halen en opnieuw enkele honderden meters verderop op te bouwen. Vooral het overzetten van de meer dan 100 meter aan houten vlonders bleek een mega klus te zijn omdat vochtig hout wel heel erg zwaar is.

Heropbouw van de vlonders: v.l.n.r.: Mathijs Bakker, Tim Kreetz, Harry De Rooij en Pascal Gijzen

De bedoeling is dat er op Oud Valkeveen niet alleen gebruik gemaakt kan worden van mistnetten zoals op Oud Naarden, maar ook van andere vangmiddelen zoals slagnetten en klapkooitjes, waarmee het een echte vinkenbaan kan worden. Helaas zal het een stuk moeilijker worden om gasten te ontvangen, omdat de rietvelden niet vrij toegankelijk zijn.

Op 1 april werd voor het eerst op de nieuwe locatie geringd, waar gelijk al een uitzonderlijk witte boomkruiper gevangen werd. Die had ook nog eens een 'trapje' met een zwart vierkantje waardoor er in eerste instantie gedacht werd aan een taigaboomkruiper. Op

waarneming.nl werd deze vangst ook als zodanig goedgekeurd, maar bij nadere studie bleek het toch om een gewone boomkruiper te gaan.

'Witte' boomkruiper

Op 14 april hadden we met 41 tiftjaffen een record, meer dan we ooit op een dag op Oud Naarden gevangen hebben. Mogelijk kwam dat door het mooie windstille weer na vele dagen van stormachtige wind uit het oosten. Op die dag kregen we ook de eerste zwartkop in het net.

Het lentegevoel werd de week daarna nog duidelijker doordat een aantal zomergasten inmiddels gearriveerd waren. Bij aankomst in de vroege ochtend werden we verwelkomd door een luid zingende nachtegaal in het struikgewas rondom de ringkeet en even later vingen wij de eerste rietzangers, kleine karekieten en een snor. Net als op diverse andere ringstations mochten wij die dag de eerste braamsluiper verwelkomen, die kennelijk net was teruggekomen van zijn overwintering in Oost Afrika.

Braamsluiper

Hoewel het voorjaar bij ons uitzonderlijk droog en koel was, bleek dat een stuk minder problematisch in zuidelijker landen, waardoor veel vogels in Nederland arriveerden op een moment dat er maar weinig voedsel voorhanden was, omdat er nog nauwelijks bladeren aan de bomen waren en daardoor ook vrijwel geen insecten. De verhalen waarbij ooievaars hun jongen niet konden voeren en roofvogels niet toekwamen aan het bouwen van een nest wegens gebrek aan prooidieren zullen inmiddels bekend zijn.

De eerste kleine karekieten die eind april op Oud Valkeveen aankwamen, troffen alleen oud en dor riet aan en niet het jonge groene riet met daarin de door hen zo gewaardeerde bladluizen. Voor de schaarse andere insecten moesten ze concurreren met de eveneens gearriveerde zwartkoppen, grasmussen en tuinfluiters. De eerste blauwborst van het jaar ving wij op 5 mei in het riet.

Blauwborst man

Appelvinken hebben nu minder moeite met het vinden van voedsel, want er waren volop knoppen waar ze zich aan te goed konden doen, zoals die van de esdoorns in het jonge bos grenzend aan de Zuiderzeeweg, waar we eveneens netten hebben uitstaan en een vrouwtje konden ringen.

Appelvink vrouw

De nachtegaal die de afgelopen weken zo mooi zong vlakbij de ringkeet was op 12 mei nog maar sporadisch te horen, hoewel er op twee andere plaatsen nog wel nachtegalen aan het zingen waren. Aan de broedvlek van een gevangen vrouwtje te zien, bleek dat zij inmiddels op eieren zat, wat mogelijk verklaart waarom er nauwelijks meer gezongen werd.

'Onze' nachtegaal

Deze week bleken ook de bosrietzangers weer terug te zijn uit hun overwinteringsgebied in Oost en Zuidelijk Afrika. Dat is ongeveer twee weken eerder dan in voorgaande jaren. Zij zongen volop en we waren die dag in staat om drie vogels van een ring te voorzien.

Op 19 mei was het nog steeds aanzienlijk koeler dan gebruikelijk, wat ook bleek uit de aantallen gevangen vogels, ongeveer de helft van wat we vorig jaar op Oud Naarden vingen. Toen was het riet inmiddels hoger dan een meter, terwijl het op 19 mei 2013 slechts op ongeveer 35 cm hoog stond. Hoewel we maar 57 vogels vingen bestond dat aantal uit 17 verschillende soorten. Hieronder een nieuwe soort voor de ringbaan namelijk een spotvogel, die vanuit het net luid riep en gelijk herkenbaar was aan zijn oranje bek. Twee weken later hadden we nogmaals het geluk om een spotvogel te mogen ringen.

Spotvogel

Het vrouwtje van de nachtegaal, die we voor het eerst op 21 april bij de ringkeet hoorden, werd weer teruggevangen. Bij de eerste vangst konden we al constateren dat zij op eieren zat en deze keer bleek dat de broedvlek inmiddels gerimpeld was, wat een indicatie is dat de eieren waren uitgekomen en dat zij nu jongen had, vier weken na aankomst! Van diverse andere vogels was het duidelijk dat er gebroed werd. Daaronder zat een zwartkop die zelf vier jaar eerder op Oud Naarden uit een ei gekropen was.

Een tweede interessante vangst op 19 mei was die van een grote karekiet, een schaarse soort voor de Gooimeerkust. Twee dagen daarvoor konden wij een grote karekiet op Oud Naarden horen zingen en nu vinggen wij er een op Oud Valkeveen waarbij een tweede exemplaar aanwezig was die echter niet in de netten belandde.

Grote karekiet

Ook op de laatste zondag van mei kwam de temperatuur nauwelijks boven de 10 °C en er stond een harde wind. Verre van ideaal vangweer dus. Door de dreigende buien en de harde wind vlogen de zwaluwen erg laag en dat gold ook voor de gierzwaluwen. Dit bood een gelegenheid om de netten als slagnet te gebruiken en de gierzwaluwen uit de lucht te halen, zoals bijgaande foto laat zien.

Harry de Rooij en Rob Moolenbeek op gierzwaluwenjacht

Op deze manier vinggen we zeven gierzwaluwen, een vogelsoort die je normaal nooit in de netten krijgt. Het valt op hoe deze vogels totaal anders zijn dan bijvoorbeeld een oeverzwaluw of boerenzwaluw. Giertjes hebben niet alleen een grote bek, die te vergelijken is met die van een nachtzwaluw, maar vooral stevige korte pootjes met scherpe klauwtjes die onmiddellijk voelbaar zijn zodra je ze in de hand hebt. Met die klauwtjes kunnen ze zich niet alleen vasthouden aan steile rotswanden of muren, maar ze kunnen daarmee ook knijpen als een klauwier of roofvogel wat voor de ringers een bloedende hand betekent. Ook hun neusgaten zijn totaal anders dan wat je bij een gewone zwaluw ziet.

Gierzwaluw

De daarop volgende weken was het weer wel iets behaaglijker met meer zon, maar er was nog steeds veel wind, zodat dit voorjaar voor veel vogels geen makkelijk broedseizoen betekende. Begin juni was het riet nog maar half zo hoog als in het jaar daarvoor en stak het dorre oude riet nog steeds een meter boven het verse groene riet uit. Het is daarom niet verwonderlijk dat de aantallen gevangen vogels slechts ruwweg de helft zijn van de aantallen van vorig jaar in dezelfde periode.

Foto's: Rudy Schippers

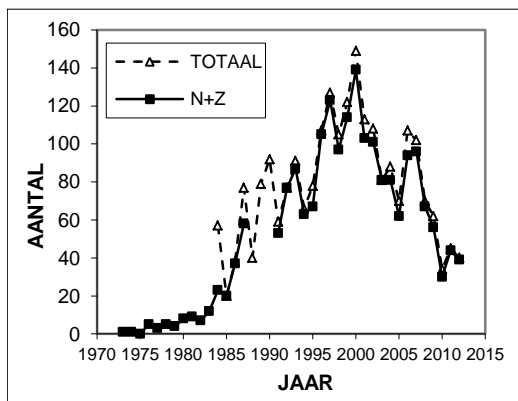
Mededeling Vogelringstation Het Gooi no. 12

Het voorkomen van de fuut in de westelijke Eempolders

Bij een bezoek aan de Eempolders is het tegenwoordig heel gewoon om futen te zien. Dit is niet altijd zo geweest. In de eerste zes jaar van de tellingen werden maar bij tien van de ruim 150 tellingen futen waargenomen. In 1975 zag men zelfs geen enkele fuut. Er is dus duidelijk iets veranderd en deze veranderingen blijken nog steeds door te gaan.

Jan Mooij

Figuur 1 geeft de totale aantallen waargenomen futen per jaar. Als we afzien van wat schommelingen nemen de aantallen tot ongeveer het jaar 2000 toe; eerst vrij langzaam maar vanaf het begin van de jaren tachtig sneller. Daarna zet plotseling een daling in die nog steeds voort lijkt te duren. In verreweg de meeste jaren zijn de aantallen in de Oostermeent klein. Daarbij moet worden opgemerkt dat wij de futen (en ook de andere vogels) op het Eemmeer niet tellen.

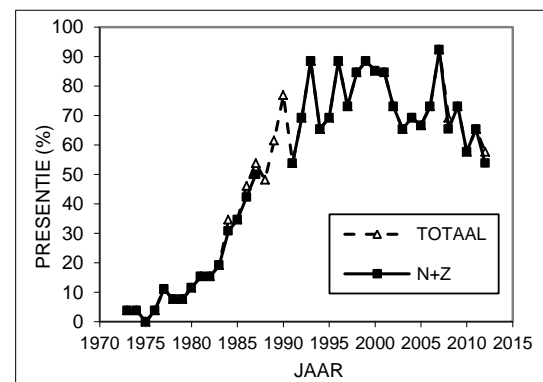
Figuur 1. Totaal aantal getelde futen per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

Landelijk zijn de getelde aantallen van de fuut ook eerst toegenomen en daarna weer gaan dalen. Zowel de watervogeltellingen (in het winterhalfjaar) als de PTT tellingen (in de broedtijd) geven een toename tot 1995 en daarna weer een afname. Deze veranderingen zijn echter relatief veel kleiner dan wij in de Eempolders vinden. Ook valt op dat het maximum bij ons ongeveer vijf jaar later optreedt. Dit suggereert dat ook plaatselijke factoren een belangrijke rol spelen. Is er iets bekend over de veranderingen in de visstand, met name in de grotere vaarten?

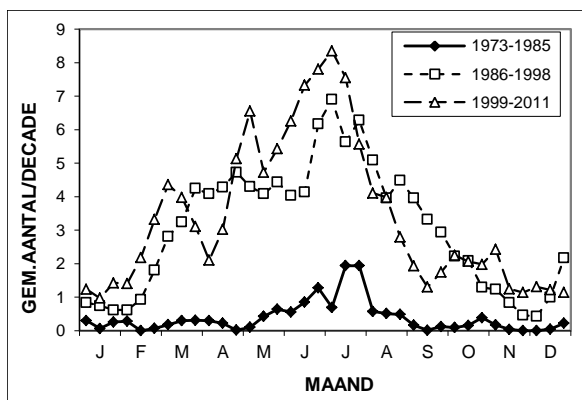
De landelijke toename wordt meestal toegeschreven aan de eutrofiëring van het oppervlaktewater in Nederland. Via een

toename van de hoeveelheid algen en andere planten leidt dit tot meer vis en dus meer voedsel voor de futen. De daling in de laatste jaren is dan een gevolg van de afname van de voedselrijkdom door betere waterzuivering. Bij de toename zou ook minder vervolging (vroeger werd futenbont gebruikt voor mutsen en dergelijke) een rol hebben kunnen spelen. Daardoor zijn futen ook veel minder schuw geworden en nestelen ze nu op veel meer plekken, tot zelfs in de steden toe. We zien futen in alle deelgebieden op waaien en de grotere wetingen. Op de Eemnesservaart zijn heel vaak futen te zien. In de broedtijd is de dichtheid in het telgebied Zuid wat lager dan in Noord en het hoogst in de Oostermeent. In de winter ontbreken futen volledig in de Oostermeent en is de dichtheid in Zuid vergelijkbaar met die in Noord.

De presentie loopt min of meer in lijn met de aantallen. Ook hier ligt het maximum rond de eeuwwisseling. Bij nadere bestudering blijkt echter dat de presentie rond 1986, toen de aantallen vergelijkbaar waren met die van de laatste tijd, rond de 40% was. De laatste jaren is de presentie ongeveer 60%, de gemiddelde aantallen per telling waarbij futen werden gezien zijn dus gedaald.

Figuur 2. Presentie van de fuut per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

Figuur 3. Gemiddeld aantal futen per decade voor drie periodes van dertien jaar.

Figuur 3 geeft de verdeling over het jaar voor drie periodes van dertien jaar. Voor alle periodes ligt het maximum in juli. Bij het begin van de tellingen zag men buiten de broedtijd bijna geen futen. Tegenwoordig zijn er ook 's winters wel futen, maar het is duidelijk dat het grootste deel van onze broedvogels dan wegtrekt. Bekend is dat er in deze periode concentraties van duizenden futen op de grote wateren optreden. In de loop van februari en maart nemen de aantallen futen weer toe. Dat betekent dat er futen weer terugkomen om te broeden. Er komen ook

futen uit het noordoosten naar Nederland om te overwinteren. De resultaten bewijzen dat deze futen vroeger zeker niet naar de Eempolders kwamen, er waren in de winter immers geen futen. Ook tegenwoordig zijn er geen aanwijzingen dat hier buitenlandse futen overwinteren.

Het blijft natuurlijk intrigerend waarom de aantallen in de Eempolders zo sterk veranderen. Zowel de toename als de afname vonden plaats over het hele jaar, wat suggereert dat we vooral met plaatselijke broedvogels te maken hebben. Als er schommelingen in aantallen vogels optreden zijn die het grootst in de marginale gebieden. Het lijkt er op dat voor de fuut de Eempolders geen optimaal biotoop zijn. Als in betere gebieden de aantallen teruglopen komen daar territoria vrij en krijgen onze vogels de kans om die over te nemen. Het kan ook zijn dat het broedsucces het sterkst terugloopt in gebieden waar het grootbrengen van jongen toch al veel moeite kostte. Een beetje verslechtering betekent dan al gauw dat de populatie terugloopt.

Referenties

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht
 Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2008 Watervogels in Nederland 2008/2009. SOVON-monitoringrapport 2011/03, Waterdienststrapport BM 10.24. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

De Dutch Bird Fair, het grootste natuurevenement van Nederland!

Op 24 en 25 augustus wordt de 2e editie van de Dutch Bird Fair in de Oostvaardersplassen bij Lelystad georganiseerd.

Staatsbosbeheer, CameraNU, Vogelbescherming Nederland, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Fogol, de bekende kijker- en telescoopfabrikanten Zeiss en Swarovski, Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland en Citymarketing Lelystad slaan de handen weer ineen om er ook in 2013 een prachtige belevenis van te maken voor iedereen die van vogels, natuur en fotografie houdt én een fantastisch dagje uit met het gezin wil beleven. Dutch Bird Fair

Het grootste natuurevenement van Nederland, met meer dan 100 stands, waar bedrijven, instanties, verenigingen, natuurbeschermers en goede doelen zichzelf presenteren. Er zijn drie tenten waar de hele dag door presentaties, lezingen en workshops worden verzorgd, en er zijn tientallen wandelexcursies de Oostvaardersplassen in.

Kortom..., natuurbeleving in de meest brede zin van het woord!

Overzicht ledenmutaties

Nieuwe leden

B. van der Hoek	Zuidwal 117	1274 GT Huizen	.0617831584
E.F. Immikhuizen	Ensahlaan 54	3723 HW Bilthoven	.0302253487
I. Grob	Frederik Hendrikstraat 115m	1052 HN Amsterdam	.0650212656
C. Jeninga	Wandelmeent 22	1218 CN Hilversum	.0356980978
E. van Hengstum	Damveld 9	1359 HE Almere-Haven	.0652731447
P. de Ruig	Oud Loosdrechtsedijk 288 a	1231 NK Loosdrecht	.0629394875
E. Hermens	Van Hoornstraat 26	1215 GL Hilversum	.0356215878
J.E. Vonk	Poortstraat 65- I	3572 HD Utrecht	.0611286677
A. van Soest	Rietmeent 100	1218 AZ Hilversum	.0356931286
D. de Boer-Van den Bos	Waldecklaan 35	1213 XV Hilversum	.0356854573
E. Schönthaler	Eemnesserweg 225	1223 GG Hilversum	.0355337164
H. ter Hart	Eemnesserweg 225	1223 GG Hilversum	.0355337164
T. Lubbers	Keverdijk 39	1411 SJ Naarden	.0626150622
T. van der Molen-Doorn	Conradstraat 6	1222 RP Hilversum	.0356833651
E. van der Molen	Conradstraat 6	1222 RP Hilversum	.0356833651
H. van der Heijden	Orionlaan 111	1223 AE Hilversum	.0356835312
A. van Westing-De Kock	Mossenmeent 4	1218 AT Hilversum	.0357720845
E. Bot	Van Noortstraat 12	1403 XG Bussum	.
P. Saalbrink	Prof.De Jongstraat 3	1221 HX Hilversum	.0356422629
M. Bade-Van Dalen	De Boeier 6	3742 GD Baarn	.0612335396

Adreswijzigingen

J L M. Bos	Middelgronden 119	1274 BE Huizen	.
J D. Verweij	Meentweg 3	1261 XR Blaricum	.0355315480
L J. Verweij-Sonius	Meentweg 3	1261 XR Blaricum	.0355315480
R J. Prins	Galileïstraat 35	1223 GL Hilversum	.0356830901
P. Sonius	Tolhoren 2	2201 VL Noordwijk	.0644043603
G.H. Hoogland	Utrechtseweg 127	6812 AA Arnhem	.0610140370
M. Hoogland-Van Zijl	Utrechtseweg 127	6812 AA Arnhem	.0610140370
T. Kreetz	Bochtdijk 6	3455 RP Haarzuilens	.

Opgezegd

Openb. Bibl. Laren/Blaricum	St Janstraat 27A	1251 KZ Laren Nh	.0355382612
D. Leloup	Keizer Ottostraat 89	1402 VT Bussum	.0356938574
R. van Leeuwen	Keizer Ottostraat 89	1402 VT Bussum	.0356938574
R. ter Voort	Akkerdistel 7	3453 TR De Meern	.
M. van Agtmael	Maasstraat 114-2	1078 HN Amsterdam	.0206701696

Overleden

W. J. R. de Wijs	Arminiushof 58	1216 KG Hilversum	.0356218157
R. Kes	Dr.Welfferweg 21	3615 AK Westbroek	.0614622617

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Een persoonlijk gekleurde selectie uit de vogeltijdschriften.

Een duik in de tijdschriften:

Een, of enkele opvallende artikelen worden wat diepgaander besproken. Ditmaal stond het artikel dat mij meteen aansprak in het februarinummer van *het Vogeljaar*, tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. Ik zoom in op een artikel van Wim Smeets over de grootste kunstwand voor oeverwaluwen in Nederland. We blijven dicht bij huis; die staat namelijk in Bunschoten.

Bunschoter Wand werd Vebowand Bunschoten

Wim Smeets, uit: *Het Vogeljaar* jrg. 61 (1) 2013:

De vraag 'Hoe houd je een oeverwaluwwand in stand zonder hoge kosten en met niet al te veel moeite', vind ik actueel, zeker nu er in Huizen bij de waterzuivering net ook één aangelegd is op initiatief van Jelle Harder. Mijn interesse nam nog toe doordat het om een project in de directe omgeving gaat. Want waar is die Bunschoter wand nu precies? Ooit op de fiets Bunschoten genaderd vanaf Nijkerk? Optornend tegen de bijna altijd stevig staande westenwind, zie je kale velden en dichterbij komend zie je links grote metalen loodsen, de achterzijde van het nieuwste bedrijventerrein van Bunschoten. Je moet toch wel een eeuwige optimist zijn wil je je in deze omgeving inzetten voor een natuurproject. Het bekendste bedrijf op industrieterrein Haarbrug is de fabriek van Polynorm. Haarbrug-Noord is het nieuwere deel van dit bedrijventerrein. Het water achter deze bedrijven is de Rengerswetering, haaks op de N806, ofwel de Nijkerkerweg. In de beschoeiing van dit water is de Bunschoter oeverwaluwwand aangelegd.

Een stukje voorgeschiedenis. Tien jaar terug, voorjaar 2003, is nagedacht over een onderhoudsarme wand, maar wel één met een natuurlijke aanblik. Een betonnen wand met voorgeboorde gaten vond men onnatuurlijk. De oplossing die werd gevonden, was een stevig houten raamwerk als beschoeiing van watervast tropisch hardhout, FSC gecertificeerd, met daarachter dikke kunststof platen. Achter die platen werd een mengsel gestort van zand en klei van ruim een meter breed. Dat is de grondsoort waar oeverwaluwen graag hun broedholtes in uitgraven. Met de kunststof platen werd voorkomen dat de grond in het water af zou

glijden, maar ook hielden de platen in het vroege voorjaar het nestelen van de ijsvogel tegen. Een wand waar ijsvogels al in nestelen, daar zullen oeverwaluwen zeker geen gebruik van maken, vermeldt de auteur. Jaarlijks moesten omstreeks 15 maart de platen weggetakeld worden. De ijsvogels waren dan al lang op een andere plek aan het broeden, en de oeverwaluwen hadden een maagdelijke wand van 140 meter lengte. Via een stoepje, aangebracht op 50cm onder de waterspiegel, konden vrijwilligers met waadpak de wand vrij houden van begroeiing. Dat zorgt niet alleen voor een mooiere aanblik, predatoren zoals de hermelijn zouden via de begroeiing gemakkelijk bij de nesten kunnen komen. De gemeente had inmiddels bijna € 70.000 gestoken in het verwezenlijken van de wand, maar in het eerste jaar broedden er meteen 107 paar oeverwaluwen.

Voorjaar 2004 bleken de vier centimeter dikke, hard kunststof platen door te buigen onder druk van de achterliggende grond. De gemeente loste dit probleem op door metalen rijplaten achter de beschoeiing te schuiven, extra kosten jaarlijks € 3000,-. Broedresultaten in de eerste jaren tonen het succes van de wand aan met gemiddeld 150 tot 300 paartjes en een maximum van 451. Intussen werd het 2009 en recessie met bezuinigingen, had ook voor de gemeente Bunschoten gevolgen. De gemeente betaalde het onderhoud en het verwisselen van de rijplaten niet meer. Daarop ging de IVN Natuurwerkgroep Bunschoten gesprekken aan met bedrijven uit Bunschoten/ Spakenburg. Dura Vermeer schoot te hulp met graafmachines; de intussen deels ingestorte wand werd weer in orde gemaakt. Het elk jaar

opnieuw stalen platen aanbrengen en verwijderen stuitte op onoverkomelijke bezwaren. Er werd besloten om dan toch maar permanente betonplaten achter de beschoeiing te plaatsen, betonnen elementen met voorgeboorde gaten.

Het prijskaartje voor 56 betonnen elementen en het plaatsen daarvan werd begroot op € 18.000, maar gelukkig nam Vebo Beton & Staal de productie van de betonnen elementen op zich. Daarom heet de wand nu de Vebowand. Ook

voor het aanbrengen van de betonnen platen, het zand en het transport werden aannemers uit de omgeving gevonden.

De gerenoveerde wand was 13 april 2013 af: een wand van 140 meter lang, voorzien van 1108 gaten. Opnieuw was de grootste oeverwaluwenwand in Nederland gebruiksklaar. De oeverwaluwen hebben hun kans snel geroken, want half mei dit jaar waren er 49 nestgangen gegraven en op dit moment, eind juni, zijn er volgens Wim Smeets 151 broedparen aan het nestelen. Het enige onderhoud dat nu na het broedseizoen gepleegd moet worden is het uitboren van de gebruikte gaten en deze moeten hierna weer voorzien worden van vers grondmengsel. Dat kan door vrijwilligers vanaf het stoepje onder de waterspiegel gedaan worden. De geringe plantengroei kan dan ook verwijderd worden.

Uit dit voorbeeld, maar ook bij de totstandkoming van de wand in Huizen, zie je dat met creativiteit en volharding andere bronnen aan te boren zijn, nu de overheid een paar stappen terug moet doen.

Foto: Wim Smeets

Wat stond er nog meer aan interessante artikelen in de vogelbladen?

Dutch Birding jrg. 35 (2) 2013. Tijdschrift voor Palearctische vogels. R. Strandberg 'Bepaling van leeftijd, geslacht en ondersoort van de visarend'. B. Wielstra et al. 'Kortbekzeekoet, Schiermonnikoog okt.'05 en bij Lauwersoog aug.'12 P. Bergier.

'Verspreiding, habitat, determinatie en taxonomie van de maquiszanger in Marokko'. B. Gaxiola 'Noordse waterlijster op Vlieland sept. 2010'

De Dompfoorn jrg. 47 (1) 2013. Natuur- en vogelwacht De Vijfherenlanden. A. Versluis 'WG Nestkasten bouwt 1.000 nestkasten'. 2012 was een goed jaar voor de weidevogels.

Fitis jrg. 49 (1) febr. 2013. VWG Zuid-Kennemerland. M. Boeken

'Roodsnavelkeerkringvogelonderzoek op Saba.' 70 procent van de wereldpopulatie van deze vreemde vogel met lange puntige staarten, broedt op Saba en wordt nu bedreigd door zwerfkatten.' D. Groenendijk & R. Luntz. Tapuiten en stuivende zeeduinen in Zuid-Kennemerland'. Hier is een dynamisch stuifduinlandschap geschapen. H. Buckx 'Vorsttrek van kramsvogels'.

De Grauwe Gans jrg. 29 (1) mrt. 2013. Vogel- en natuurwacht Zuid-Flevoland. K. Mauer 'Observaties bij nest Grauwe Kiekendieven'. R. Alma & I. Hagens 'Soorten jagen in Flevoland: in 2012 werden 247 soorten gescoord'.

Mens en Natuur jrg. 64 (1) Lente 2013 IVN G. Venhuizen "Natuur: een concertzaal vol met mos

beklede stoelen', volop inspiratie voor componisten.

Natuur Nabij jrg. 41 (1) lente 2013. IVN Soest e.o.. Jaarverslag 2012. Mager resultaat voor de ijsvogelwerkgroep en het roofvogelonderzoek. Opvallend dat op vliegveld Soesterberg ondanks bouwwerkzaamheden met zwaar materieel het aantal bewoonde nesten gelijk is gebleven.

Sovon-Nieuws jrg. 26 (1) mrt 2013. A. Boele et al.. 'Slangenarend en noordse nachtegaal nieuw in het BSP: van dwaalgast tot broedvogel?' W. Teunissen & C. Plate 'Boerenlandvogels hollen niet meer zo hard achteruit', een tijdelijke opleving? J. Altenburg H. van Diek 'Atlasproject voortvarend van start'. MUS-project: veel stadsvogels in de min.

Tringiaan jrg. 36 (1) feb. 2013 VWG Schagen e.o. G. Langedijk 'Kerkuilen rondom Schagen'. Veel nieuw leven in de 8 gecontroleerde kasten, maar ook diverse jong gestorven pullen.

Het Vogeljaar jrg. 61 (1) feb. 20123 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. E. van Uchelen 'Rond de polders bieden ????' een goede uitkijkpost voor groepen zwarte kraaien. De reproductie bij grutto's en tureluurs is daardoor onvoldoende.

Vogelnieuws jrg. 26 (2) apr. 2013. Vakblad voor vogelbescherming. R. Buitter 'Voorkómen dat de grutto door een ecologische bodem zakt.' R. Snep

'Benut de meerwaarde van groen om stadsvogels te helpen. R. Buiten 'Stadsduiven inspireren burgers tot natuurbescherming'.

Vrienden van 't Gooi jrg. 18 (1) 2013. Veel herkenning en bijzonderheden over onze directe omgeving. Geen specifiek vogelnieuws.

Onze Waard jrg. 44 (1) 2013. Natuur- en vogelwacht Álblasserwaard' P. Klootsema 'Steenuilen ringen'. J. Andeweg werpt het volgende dilemma op bij de weidevogelbescherming: nesten

beschermen is beter dan niets doen, maar zolang de kruidenarmoede in de weiden voortduurt is het vechten tegen de bierkaai.

't Zwaalfje jrg. 2 (1) apr. 2013. W. Smeenk 'BMP De Zwolse leemputten 2012' W. Smeenk 'Zwillbröckse Flamingo's. C. Dooms 'Achter de waterspreeuw aan'. J. de Jong 'Weidevogels: meer kommer dan kwel'. A. Visser 'Herstel van de Hambroekse oeverwaluwand'.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze Vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar één van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met één van de bestuursleden, of met Paul Keuning 06-128415448

Verrassingsexcursie 10 februari

Op zondag 10 februari was er een verrassingsexcursie georganiseerd door Wouter Rhode. Hieronder volgt een verslagje van deze excursie.

Martijn van Reijendam

Vanuit Amsterdam eerst door een behoorlijk pak sneeuw naar het station gefietst, alwaar ik gelukkig nog net op tijd de eerste trein naar Bussum-Zuid kon pakken.

Daar was ik gelukkig ruim op tijd, dus nog eventjes een klein rondje gelopen in de sneeuw. Terwijl ik me afvroeg of de excursie met dit soort weer wel door zou gaan kwam het antwoord op mijn vraag aangereden: de auto van Wouter met daarin naast Wouter nog drie man. Het bleek dat ik de enige was die met de trein was gekomen.

De excursie stond in het teken van bijzondere waarnemingen en dwaalgasten. Ik moet zeggen dat het een erg leuk idee was om op deze manier eens wat bijzondere waarnemingen te kunnen doen. We zijn eerst naar Maurik in de Betuwe gereden: hier was een Amerikaanse Smient gezien. We waren zo gelukkig om deze mooie vogel ook goed te kunnen waarnemen. Daarna gingen we op zoek naar een dwerggans die in Strijen te vinden zou zijn. Helaas voor ons hebben we hem niet kunnen vinden, waarschijnlijk vanwege de sneeuw. We hebben daar in elk geval wel aardig wat rondgereden en ook veel andere ganzen gezien. Voor de waarneming van een buffelkopeend reden we

door naar Barendrecht. Die zagen we bij toeval gewoon zwemmen in een stadspas, alwaar hij bezig was om een vrouwtjes kuifeend het hof te maken, wat een buitengewoon grappig gezicht was. Bij deze waarneming hadden we dus geluk, maar bij de volgende locatie zat het tegen. We reden naar Reeuwijk waar een roodhalsgans gezien was; helaas voor ons konden we hem niet ontdekken tussen alle andere ganzen die er waren.

Als laatste zijn we naar Woerden gereden voor een hybride kuifeend x ringsnaveleend. Dit exemplaar was het resultaat van een paring tussen de hiervoor genoemde soorten. Bij de plas waar hij gesignaleerd was hebben we de telescopen tevoorschijn gehaald en goed gekeken of we deze bijzondere eend konden ontdekken tussen alle eenden die er rond-zwommen. Helaas was alle moeite voor niks want we hebben hem niet kunnen ontdekken. Aangezien dit de laatste locatie was die Wouter voor ons had uitgezocht, en ook vanwege het feit dat het ondertussen alweer tegen vieren liep, besloten we linea recta terug te rijden naar Hilversum, waar we om 16.30 uur aankwamen.

Programma

De lezingen en de contactavonden worden gehouden in de Infoschuur van het Goois Natuurreservaat (GNR), Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (100 m van de Natuurbrug).

Aan de excursies kan worden deelgenomen door alle leden, zonder aanmelding vooraf.

24 en 25 augustus: Vogelfestival Lelystad, zie pagina 132

Zondag 25 augustus: Dag auto-excursie Rondje Noord-Holland.

O.l.v. Arnold Top. Vertrek 7.00 vanaf NS-station Bussum Zuid (zijde stationsgebouw). Deze auto-dagexcursie gaat door de kop van Noord-Holland waarbij de nadruk ligt op vogels waarvoor de najaarstrek is begonnen.

Vooraf de vele verschillende steltlopers en sternsoorten die hun voedsel zoeken langs (wadden)kust en ondergelopen bollenvelden, zullen deze dag in de belangstelling staan.

Zaterdag 14 september: Lange dagexcursie Lauwersmeer.

O.l.v. Hugo Weenen en Erik Hans van Stigt Thans.

Vertrek om 7.30 uur vanaf parkeerterrein NS-station Bussum Zuid (zijde stationsgebouw). Het Lauwersmeer in de trektijd, dat betekent talloze soorten steltlopers, sterns, eenden en meeuwen. We maken een rondje tegen de klok in, met hopelijk een warm zonnetje in onze rug. Tussen de middag leggen we aan bij het visrestaurant van Lauwersoog. 's Middags kijken we over het wad en bij de Ezumakeeg. Omstreeks zijn 18.00 uur zijn we weer terug in het Gooi.

Donderdag 19 september, 20.00 uur. Lezing door Hans Dorrestijn..

Let op! Niet in de Infoschuur, maar in de grote zaal van de Bethlehemkerk!!!

Zondag 29 september: Dagexcursie naar Texel.

O.l.v. Wouter Rohde en Michel Vlaanderen. We vertrekken om 6.30 uur vanaf NS-station Bussum Zuid, om op tijd de boot van 8.30 uur te halen. In mei ging de excursie naar de zuidkant en de plasjes; nu gaan we voor de najaarstrek naar Utopia en de Noordkaap, de tuintjes bij de vuurtoren bij De Koog en misschien ook de Slufter. We nemen terug de boot van 16.00 uur, zodat we om 18.15 uur weer in Bussum zijn.

N.B. Er is geen najaarsweekend

Woensdag 9 oktober: 20.00 uur. Contactavond. Workshop vogelfotografie over workflow door Willem-Jan Hoefnagel; presentatie van foto's van leden.

Zondag 20 oktober: Dagexcursie Vogeltrek bij de Pier van IJmuiden.

O.l.v. Wouter Rohde en Michel Vlaanderen. Aanmelding per email (w.rohde@xs4all.nl) vooraf is verplicht omdat er afspraken worden gemaakt met de vogeltrektellers ter plaatse en het aantal deelnemers daardoor is gelimiteerd. Als het weer onvoldoende mee zit, wordt de datum verschoven.

Zondag 20 oktober: Fietstocht door de bossen van Lage Vuursche.

O.l.v. Piet Spoorenberg. Vertrek om 10.00 uur vanaf dagrecreatieterrein Drakenstein te Lage Vuursche (komend vanaf Hilversum net voor het dorp Lage Vuursche naar links, staat met borden aangegeven). Het is volop herfst en de bossen zijn prachtig en de bossen zijn voorzien van schilderachtig mooie fietspaadjes. We genieten van een heel rustige fietstocht en letten daarbij op de vogels die als wintergast arriveren of op doortrek zijn. Verder zijn we ook alert op onze bijzondere standvogels, zoals spechten en raven. Om 13.00 uur zijn we weer terug, voordat het al te druk wordt in het bos met de zondagmiddagwandelaars.

Donderdag 24 oktober, 20.00 uur. Lezing.

Woensdag 6 november: 20.00 uur. Contactavond broedvogelinventarisaties.

Zondag 10 november: Auto ochtendexcursie Oostvaardersplassen.

O.l.v. Antje van Slooten en Peter Jansen. Vertrek om 9.00 uur vanaf NS-station Bussum Zuid (zijde stationsgebouw). We zijn ±. 15.00 uur terug. Oostvaardersplassen, altijd spannend! Hoe is het weer, hoe zijn de wegen, mogen we er wel of niet wandelen? Toch valt er altijd veel te zien, veel overwinterende eenden, ganzen, zwanen, een enkele ruigpootbuizerd, wulpen, maar ook kans op een goudhaantje, kleine bonte specht, klapekster en met een beetje geluk de zeearend.

Woensdag 20 november 20.00 uur. Contactavond. Determineren van moeilijke soorten aan de hand van foto's. Fred van Klaveren in samenwerking met de fotogroep.

Zaterdag 23 november: Pier van Huizen en Gooimeerkust

O.l.v. Poul Hulzink en Peter Jansen. Verzamelen op het parkeerterrein bij de Haven van Huizen en de pier om 9.00 uur. Omstreeks 12.00 uur zijn we weer terug. Bezoek aan de pier met zicht op de vooroever en de eilandjes in het Gooimeer en een wandeling langs de moerasvegetaties van het Gooimeer naar het uitkijkpunt de Aalberg, zodat we mooi zicht op het Gooimeer verkrijgen. Diverse eenden, zwanen en fuutachtigen zullen te zien zijn. Via het bos gaan we terug.

Donderdag 28 november, 20.00 uur: Algemene Ledenvergadering en lezing

Weekenden 2014

Naar verwachting zal het **voorjaarsweekend in Drenthe** en het **najaarsweekend in Zeeland** zijn.

Voorwaarden deelname excursies

Excursies

De in het programma aangekondigde excursies zijn, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld voor leden en huisgenootleden van de Vogelwerkgroep. Aanmelding vooraf is niet nodig, tenzij dit expliciet is aangegeven. Het meenemen van introducés ter kennismaking met de activiteiten van de Vogelwerkgroep is alleen toegestaan nadat de coördinator van de subgroep Excursies hiervoor toestemming heeft gegeven. U wordt dringend verzocht geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen.

Een excursie binnen ons werkgebied vertrekt vanaf de plaats c.q. het natuurgebied waar deze wordt gehouden. De juiste plaats staat in het programma vermeld.

Bij excursies buiten ons werkgebied wordt vertrokken vanaf NS-station Bussum Zuid (aan de zijde van het Bastion Hotel) tenzij anders vermeld. Er wordt gestreefd naar het gebruik van zo min mogelijk auto's. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Het is gebruikelijk dat de autokosten met de eigenaar/berijder worden verrekend. Van deelnemers aan de excursie wordt verwacht, dat zij vóór de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden.

In principe gaan excursies altijd door. In sporadische gevallen (bijvoorbeeld als gevolg van extreme weersomstandigheden) vervalt een excursie of wordt deze doorgeschoven naar een andere datum. Wijzigingen op korte termijn worden vermeld (tot een dag voor de excursie) in het programma op onze website www.vwggooi.nl. Het programma op de website is leidend ten opzichte het programma in De Korhaan.

Weekends en excursies waarvoor betaald moet worden.

Indien betaald moet worden voor een excursie of voor een excursieweekend dienen de deelnamekosten altijd volledig te worden betaald. Bij de aankondiging wordt een datum genoemd waarvoor betaling dient te hebben plaatsgevonden. Deze deadline voor betaling is ongeveer tussen 6 en 8 weken voor het betreffende weekend of excursie. De volgende annuleringsregeling is van toepassing. Bij afmelding tot 4 weken voor het begin van een weekend of excursie waarvoor betaald moet worden, wordt 75% terugbetaald, bij 3 weken 50% en bij 2 weken 25% en bij 1 week 0%.

De favoriete vogelplek van Alice Kuylman

Waar ?

De bossen achter de Kolhornseweg bij de hei in Hilversum-Zuid

Waarom?

Het is mijn 'achtertuin' waar ik van geniet met of zonder oppashond, wandelend of op de fiets. Op de hei zie ik de leeuweriken en soms een valk of een sperwer. Begin dit jaar ben ik, omdat er bij de ijsvogelwanden helaas weinig werd gebroed, ook lid geworden van de roofvogelwerkgroep. In dit gebied controleer ik nu twee haviknesten en een buizerdnest, samen met

Annie IJsseldijk. Met haar heb ik de nesten gezocht en nu leert ze me hoe je op de grond allerlei aanwijzingen kunt vinden waaruit blijkt dat er gebroed wordt en dat er jongen zijn uitgekomen: kalkspatten, ruipennen en prooiresten op plukplaatsen.

Twee weken geleden ben ik voor het eerst bij het wegen, meten en ringen van buizerd- en havikskuikens geweest: een geweldige ervaring! De sperwers broeden later, dus dit blijft me nog weken enthousiast bezighouden.

Wanneer?

Liefst wanneer de meeste wandelaars (met of zonder hond) weer thuis zitten, want ik wil dat de plekken van de nesten zo min mogelijk bekend worden.

Hoe vaak?

Elk nest minstens eenmaal per week, maar niet allemaal op één dag, want dan heb je geen tijd om langer te observeren. Het weer speelt ook een rol, want in of na een hoosbui is er op de grond en op het nest ook niet veel waar te nemen.

Alleen of samen?

Meestal ga ik nesten ontdekken met Annie en ze controleren met mijn man Kees, met Nel of Coby, allemaal lid van onze VWG.

Buizerd

Foto: Roelof Molenaar

Kor Haan

